

Kr. 29,75

Skub!!!

SOCIALISTERNE
HUS

DKP • Information • Debat • Aktivitet

NR. 2 • APRIL 2013

Læs inde i bladet:

Jeltsins statskup side 4

6 siders debat side 22

Indholdsfortegnelse

Jeltsins statskup og borgerkrig	side 4
USA's dilemma	side 7
Fra selvbinder til atomkraft	side 10
Gerson Trier – fra handelsmand til revolutionær	side 13
Søren Kierkegaard 200 år	side 14
DKP	side 15
Fra bevægelserne	side 17
Fra den faglige kamp	side 18
Ungkommunisterne	side 19
Debat	side 22
Bøger	side 26
Martin Andersen Nexø på rejse	side 28

Bladfonden marts 2013

Mik Thetmark, Grenå,	kr.	200
Agnes Ruben, København N,	kr.	100
Erna & Per Eriksen, Søborg,	kr.	200
Lilli & Raymond Swing, Frederiksberg,	kr.	500
Steffen Schjørring, Helsingør,	kr.	100
Lilli & Raymond Swing, Frederiksberg,	kr.	100
Henning Jakobsen, København S,	kr.	100

I alt **kr. 1.300**

Januar i alt	kr.	1.100
Februar i alt	kr.	1.950

Januar kvartal i alt **kr. 4.450**

Bidrag til DKP's bladfond (dvs. bladene *Skub* og *DKP-nyt*) kan indsættes på giro 5 00 27 53.

Annoncepriser i *Skub*

1 side	kr. 1.000
½ side	kr. 500
¼ side	kr. 250

og så videre dernedad.

Skub

Skub nr. 2 april 2013

Udgivet af Danmarks Kommunistiske Parti
Frederikssundsvej 64, 2400 København NV
Tlf.: 33 91 66 44
www.dkp.dk
E-post dkp@dkp.dk
Giro 5 00 27 53

LaserTryk, Århus

Ansvarshavende redaktør:
Henrik Stamer Hedin

Synspunkter fremsat i signerede artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller partiledelsens holdning.

Skub udkommer 4 gange om året. Årsabonnement: Kr. 200

Deadline næste gang den 1. august 2013

Bidragydere til *Skub* gøres opmærksomme på, at bladets indhold bringes på partiets hjemmeside www.dkp.dk og dermed er tilgængeligt for internetsøgning, bl.a. på navne.

Det gælder også fødselsdagshilsener og lister over bidragydere til bladfonden. Økonomiske bidrag kan evt. ydes anonymt eller under pseudonym.

Åbningstider

for DKP's sekretariat og partitbutik, Frederikssundsvej 64, København NV

Torsdag	kl. 13-16	Ejnar Olgenkjær
Fredag	kl. 13-16	Per Feldballe Eriksen

Telefon: 33 91 66 44

Manuskripter til *Skub*

modtages gerne på papir, men helst i digital form – tekster i et tekstbehandlingsformat (Word eller WordPerfect, *ikke* pdf eller billedfil), billeder i gængse billedformater og i en passende høj opløsning (filstørrelse mindst 100 KB). Tekst og billeder fremsendes som selvstændige filer, *ikke* integrerede i samme dokument. Begge dele kan mailes til redaktørens e-adresse hedin@c.dk.

På forhånd tak.

Red.

Forsidebilledet: Ungkommunister i Socialisternes Hus i Aalborg; læs artiklen side 21.

Socialdemokratiets krise

De danske socialdemokraters folketingsgruppe har netop holdt krisemøde. Nej, det hedder det jo ikke; »dialogmøde« hedder det. Vi kan vel tale om tingene.

Men et krisemøde var det, for Socialdemokratiet er i krise, og det er det væsentligste ved partiets virkelighed i dag, det alle må forholde sig til.

Det skrev vi om på denne plads allerede i 2005, da den nuværende socialdemokratiske partiformand blev valgt:

Danmarks store, gamle arbejderparti står i dag med det ene ben i graven. Den fortsatte fløjkamp vil føre til enten en gradvis opslidning eller en egentlig partisplittelse. Skulle Helle Thorning-Schmidt få held til at holde sammen på sine tropper og »slå Fogh«, som hun har lovet det, bliver resultatet ikke meget anderledes. For hun vil gøre det – det har hun klart sagt – ved at ændre partiet fra et arbejderparti til et ligegyldigt midterparti – et selvtilfredshedens og selvgodhedens parti for de jævnt velbjegete uanset klassetilhørsforhold. Og så kan det egentlig være lige meget, hvad partiet kalder sig.

Socialdemokratiets krise dannede også udgangspunkt for den mundtlige beretning til DKP's 33. kongres sidste sommer, og vi konstaterede (hvad vi ikke skal prale af, for andre havde gjort det før os), at socialdemokraterne stod med den laveste vælgertilslutning i hundrede år. Siden er det kun blevet værre, og skal man tro de seneste meningsmålinger, er Socialdemokratiet nu nede på tredjepladsen blandt danske politiske partier. Så selv om partiet stadig sidder på regeringsmagten – på Margrethe Vestagers nåde – er der al mulig grund til at holde krisemøde.

Alle Europas socialdemokratier – og socialdemokratier findes stort set kun i Europa – har det samme problem, og de er også godt klar over det. Dagbladet *Politiken* har talt med den britiske Labour-teoretiker Maurice Glasman, da han kom ud fra et møde med danske socialdemokratiske politikere. »De er meget langt fra folket,« sagde Glasman. »Der er ikke en fornemmelse af et energifyldt nationalt projekt. [...] Folket er meget tiltrukket af højrefløjens populistiske partier. Man må spørge sig selv hvorfor.«

Det er nu ikke så indviklet. Lavere selskabsskat, dårligere forhold for de arbejdsløse – arbejderpolitik?

Så Socialdemokratiets forrædte vælgere – den danske arbejderklasse – søger et alternativ, men at finde det er ikke så let. SF er i dag udelukket af indlysende grunde. Kommunisterne, det historiske og logiske alternativ, er usynlige. De har sat deres synlighed i pant hos en Enhedsliste, der af almindelige danskere ikke opfattes som et arbejderparti, men som et talerør for en vifte af mindretal. Så selv om Enhedslisten glædeligt nok profiterer stort på Socialdemokratiets nedtur – stadig ifølge meningsmålingerne – går hovedparten af de skuffede andetsteds hen: Til Dansk Folkeparti. Og til Venstre. Som Glasman siger: »De taler til dem i et sprog, de forstår, om ting, der betyder noget for dem.«

Thorning-Schmidt kunne ikke slå Fogh, som hun lovede det. I stedet får hun nu læsterlige bank af strategen Foghs arvtager, taktikeren Løkke. Han fører godtnok heller ikke arbejderpolitik. Men til forskel fra Thorning har han ikke lovet det. Og så både ryger og drikker han og ligner i det hele taget en dansk arbejder langt mere end de politikere, vi troede repræsenterede arbejderne.

I denne situation burde kommunisterne have stået som det indlysende alternativ, der taler til arbejderne i et sprog, de forstår, om ting, der betyder noget for dem – og som kan give rigtige svar i stedet for pseudosvar.

At vi ikke gør det, er intet mindre end en national ulykke.

Læs også udtalelsen fra Autobranchen Metal Århus på side 18!

En god 1. maj ønsker:

Kommunistisk Parti

Lad storkapitalen
betale for krisen
Fælles kamp
for fælles krav

SOCIALISME ER FREMTIDEN

Alle danske kommunister
og venner af den kommunistiske presse
ønskes en glædelig

1. maj

Enhed er vejen til sejr

Danmarks Kommunistiske Parti

Jeltsins statskup og borgerkrig (1)

Af Aksel V. Carlsen

For 20 år siden udstedte Ruslands præsident Boris Jeltsin 21. september 1993 sit berømte Dekret N 1400, hvormed han opløste det folkevalgte parlament og iværksatte et statskup.

rester af det sovjetiske rådssystem elimineret ved en regulær lokal borgerkrig. Jeltsins panservogne skød på parlamentet og banede vejen for et autoritært styre.

Denne konflikt var, set på overfladen, en magtkamp mellem Ruslands parlament og præsident. Den danske presse boltrede sig i forenkledte beskrivelser, hvor »de gode« var »demokraten« Jeltsin, og »de onde«, altså tilhængerne af det parlament, der fastholdt forfatningen, var »de rød-brune«, »gammel-kommunister« eller bare: »banditterne«. Man dæmoniserede dem, selv om hverken kommunister eller fascister var udslagsgivende i denne konflikt. Hovedproblematikken var derimod, at to grupper fra den nye russiske overklasse kæmpede om indholdet og tempoet for genskabelsen af den kapitalisme, som i 1917 i Rusland ellers var blevet overvundet.

Inden vi – i næste nr. af *Skub* – følger selve 1993-konflikten, vil 1. del skitsere dens årsager, dens konkrete anledning og deltagerne.

Årsagerne

Konfliktens rødder går tilbage til Sovjetunionens fald. SUKP's ledere formåede ikke at forene løsningen af de globale og interne udfordringer. Partiledelsen begik politisk selvmord ved at ignorere den sovjetiske befolknings behov for højere levestandard, ved at ophæve planøkonomien og undlade at støtte en demokratisering nedefra. Dertil kom den russiske sovjetrepublikks brud med Sovjetunionen og selve Unionens fald. Endelig fulgte de vilde markedsøkonomiske reformer. Alle disse problemer udgør samlet en ydre ramme for konflikten i 1993. Til en forståelse af dem kan man bl.a. læse Hans I. Klevens 3-bindsværk *Hva og hvorfor?* (2010) samt Moshe Lewins *The Soviet Century* (2005).

Ved udgangen af 1980'erne var det ikke blot en lille gruppe Moskva-intellektuelle eller kritiske embedsmænd, der kritiserede sovjetssystemet. Også i den brede befolkning fornemmede man en egentlig samfundskrise. En krise er dog hverken i vest eller i øst ensbetydende med totalt sammenbrud. Vestlige politikeres og mediers skråriskre proklamationer om, at sovjetmagten var dødsdømt på forhånd, er mest udtryk for vildledende efterrationalisering.

Veje ud af den sovjetiske krise var der flere af. Nogle ville omdanne det sovjetiske system til »egentlig« socialisme, fx via genstart af den blandingsøkonomi fra NEP-tiden, som Stalin & co. smadrede i 1929, eller via mere økonomisk demokrati og selvforvaltning. Andre sagde: »Glem alt om socialisme og kommunisme. Jo hurtige desto bedre« og opfordrede til kopiering af de ny-liberalistiske, monetaristiske udspil, der blev anbefalet af IMF og Verdensbanken.

Den politiske baggrund for 1993-konflikten var den opløsning af Sovjet, der skete, da Jeltsin og statslederne fra Ukraine og Hviderusland, i en mørk skov 8. december 1991 nær den polske grænse, underskrev Sovjets dødserklæring. Deres statskup skete bag ryggen af den sovjetiske befolkning. Forinden havde man ved folkeafstemning, hvis resultat ikke senere blev betvivlet, stemt for bevarelse af et reformeret Sovjet (der var i selve Rusland 71 pct. ja-stemmer). Kuppet skete bag ryggen af de øvrige unionsrepublikker, som blev informeret post factum, og det skete desuden bag ryggen af landets præsident Gorbatsjov og i strid med alle gældende love.

Kuppet blev hilst velkommen af Vestens ledere og medier – den globale modpart var »endelig væk«! Det fik endda grønt lys fra et forvirret russisk parlament. Selvom SUKP var suspenderet, var der stadig en kommunistisk fraktion i dette parlament, men paradoksalt nok stemte de enten for eller var blandt de snesevis, der ikke mødte op til afstemningen 12. december. Mange af dem så afstemningen som »blot« et opgør med Gorbatsjov eller som en forberedelse af en ny version af Sovjet. Imod stemte kun seks ikke-kommunister. De var enten »rigspatrioter« eller »loyale medborgere af Sovjet«, som en af dem har fortalt til undertegnede.

Den ideologiske baggrund for konflikten var, at socialismen havde været vanrøgtet af etatisme, hvor parti-staten nærmest sås som bærer af den højeste fornuft. Og Gorbatsjovs halvhjertede forsøg på socialistisk fornyelse var mislykkedes. Andre initiativer til at genoplive en marxistisk, internationalistisk tilgang kom for sent og blev mødt af vanetænkning. Den ideologi, der tog over, var en kombination af russisk nationalisme, populisme og nyliberale drømmerier, et mix, der endda fandt støtte i den nye russiske arbejderbevægelse.

Sidst, men ikke mindst, var der **social-økonomiske årsager**. Den sovjetiske model havde helt op i 1960'erne vist sin levedygtighed. Men da der skulle skiftes fra ekstensive til intensive metoder, hvor edb-teknologi, som var blevet brugt af militær og rumforskning, skulle implementeres i den civile økonomi, blev der i perestrojka-årene taget politisk beslutning om at erstatte planøkonomi med markedsøkonomi, uden at meningen med det sidste var klarlagt.

Imens den brede befolkning op igennem 1980'erne ikke oplevede nogen velstandsstigning (der blev i 1989 for første gang siden krigen indført rationeringskort i Moskva), havde en del af den sovjetiske elite fra SUKP, Komsomol og den offentlige forvaltning været hurtige til at supplere deres positioner

med formuer, da det i perestrojka-årene blev legitimt at gå ind i business. Nogle af dem havde en startkapital, der ved Sovjets fald blev anvendt under Jegor Gajdar-regeringens vilde privatisering, da omvendt millioner af jævne russere pludselig mistede deres opsparede midler og sociale garantier.

Anledning til borgerkrigen

Især to begivenheder gav anledning til skærpelse af konflikten i 1993:

- **Den vilde privatisering.** Den brutale ændring af ejendomsforholdene, især under Gajdar-regeringen, bevirkede, at embedsfolk og nybagte forretningsfolk tjente formuer på ulovlig vis. De drog fordele af en kapitalistisk junglelov, der, i demokratiets navn, trådte i stedet for de sovjetiske love. Der blev hensynsløst privatiseret i stor stil, og prisdannelse og kapitalbevægelser blev liberaliseret i overensstemmelse med chokterapiens opskrifter. Resultatet blev et økonomisk tilbageslag med en voldsomhed, som ikke før er set i fredstid. 1990 var første år med negativ vækst, her faldt BNP med 4 pct. Derefter gik det hurtigt, og i 1994 var BNP faldet til 60 pct. af 1989-niveauet. Men det ramte ikke alle lige, som Jeltsin ellers havde lovet. Der opstod en dramatisk ulighed. Den formueulighed, der i sovjettiden havde været på højde med de nordiske landes, ændrede sig til et niveau svarende til USA's og latinamerikanske landes. I løbet af 1-2 år opstod en hidtil uset fattigdom og overdødelighed.

- **Forfatningsstriden.** Parlamentet var imod det præsidentstyre, som Jeltsin gik efter. Socialdemokraten Oleg Rumjantsev havde siden 1990 på parlamentets vegne barslet med et forfatningsudkast til en parlamentarisk republik, men blev modarbejdet af Jeltsin. Desuden fastholdt parlamentet de sovjetter (råd), som ifølge forfatningen fra 1978 udgjorde ryggraden i statsopbygningen, men som i forhold til Lenins tid var blevet revideret i retning af magtens klassiske tredeling. Den indeholdt stadig elementer af direkte demokrati, og der var i perestrojka-tiden overvejelser om at give arbejdspladserne større direkte indflydelse på politiske beslutningsprocesser. Selv Jeltsins tilhængere, der i 1990 var blevet indvalgt i Ruslands parlament, havde støttet Lenins parole om »Al magt til sovjetterne«. Men efter at Jeltsin i 1991 kom til magten, accepterede de et stærkt præsidentstyre. I disse kredse pegede flere på Pinochets Chile som »inspiration« til russisk kriseløsning, og de Jeltsin-loyale medier var i 1993 fyldt med påstande om, at Rusland »ikke var modent« til demokrati.

Da konflikten i september 1993 spidsede til, stod tilhængere af et stærkt præsidentstyre over for parlamentets flertal og alle dets tilhængere af det sovjetiske rådssystem med alle dets niveauer fra lokalråd, byråd, regionale råd osv. Mellem disse to grupper, der begge var heterogene, stod både partipolitiske centrumkræfter og provinsens regionale og lokale ledere. Der kan altså analytisk peges på følgende fire grupper, der var involveret i

1993-konflikten:

1) *Præsident Jeltsin, hans inderkreds og øvrige tilhængere.*

Efter lang karriere i SUKP blev Jeltsin i 1990, efter videnskabsmanden Andrej Saharovs død, den antikommunistiske oppositions galionsfigur. Han blev i 1991 valgt som Ruslands første præsident og nød popularitet som en angiveligt jordnær russer, med mere gå-på-mod end sin rival, Sovjets præsident Mihail Gorbatsjov.

Hans vrede over ikke at være kommet helt til tops i SUKP's ledelse blev en drivkraft i hans kamp mod Gorbatsjov for at opnå politisk comeback. Han havde ingen gennearbejdede planer eller programmer. I opposition var han dygtig til at udtrykke den brede folkelige irritation over hverdagens problemer, ikke mindst over bureaukrati og privilegier. Denne populisme blev suppleret med storrussisk nationalisme, hvor omkvædet var: »De andre republikker nasser blot på Rusland.« Som præsident yndede han i kampen mod parlamentet at fremstille sig som »folkets præsident« med henvisning til, at han var folkevalgt. Han glemte dog, at parlamentet sad på et mindst lige så folkeligt mandat.

Som præsident var det ikke repræsentativt demokrati Jeltsin ville, men et hierarki, hvor han selv og hans favoritter skulle herske. Hans nærmeste inderkreds – af modstandere kaldet »den kollektive Rasputin« – fik i perioder enestående stor magt. Ikke mindst, når han var »uarbejdsdygtig«. Der opstod intriger, som ved et orientalsk hof, om at være bossens favorit. I 1991-1993 stod to klaner ham især nær. Den ene var hans »lands-mænd« fra Ural, fx kolleger fra SUKP og Komsomol, fra hans tid som regional partiformand samt en ex-lektor i faget »videnskabelig kommunisme« ved det lokale universitet, Gennadij Burbulis. Og den anden klan bestod af Jeltsins livvagt, Aleksandr Korzhakov, og Mihail Barsukov, Kremles militærkommandant. De to sidste havde en særlig status som hans mest betroede politiske rådgivere.

Jeltsin havde stor støtte i det tidligere sovjetbureaukrati. Ledende funktionærer fra SUKP og Komsomol, som han ellers havde råbt til kamp imod, strømmede i 1991 over i Præsidentens administration. I nogle tilfælde skulle de ikke skifte kontor. I Moskva overtog denne stab, der kom til at virke som en »superregering«, SUKP's hovedkvarter. Antallet af disse embedsmænd voksede under Jeltsin kolossalt i forhold til sovjettiden. De indgik i det nye Ruslands vigtige personlige netværk mellem politiske og kommercielle strukturer. Det blev nu sjældent, at en privatbank eller handelsfirma ikke havde et sovjetisk ex-regeringsmedlem eller ex-KGB-general som konsulent eller bestyrelsesmedlem. Om dem hed det, at »de supplerede magtpositioner med formuer og skiftede de sorte Volga'er ud med Mercedes og BMW«.

I befolkningen havde Jeltsin størst opbakning blandt storbyernes emanciperede og sofistikerede **intellektuelle**, hvor antikommunismen hel- eller halvhjertet blussede op i 1989-90. Den politisk aktive del, der kom til orde i medierne, så ham som garant mod socialisme. Til denne gruppe hører ligeledes journalister og redaktører, der flittigt proklamerede markedsøkonomiens lyksaligheder og leverede barske afsløringer fra sovjetsystemets historie. De intellektuelles demokratibevægelse var intakt, imens de var i opposition mod Gorbatsjov. Da de

så fik magten, blussede uenigheden op. De manglede et samlet projekt, og ikke alle kunne acceptere Jeltsins autoritære stil og Jegor Gajdar-regeringens chokterapi.

2) Det russiske parlament var i 1990 blevet valgt, da SUKP var i krise, da de antikommunistiske intellektuelle samledes omkring deres demokrati-bevægelse og nationalister stiftede nye foreninger. Der var i 1990-91 et klart parlamentarisk flertal bag Jeltsin. Men da han udpegede den nyliberalistiske Gajdar som regeringschef og dernæst begyndte at ydmyge parlamentet, steg mistilliden til ham.

Ved præsidentvalget i 1991 opstillede oberstløjtnant Aleksandr Rutskoj, nyhædret som »Sovjetunionens helt«, som vicepræsidentkandidat i par med Jeltsin. Med sine kontakter i militæret, blandt kommunister og russiske nationalister skaffede han Jeltsin mange stemmer. Vicepræsident Rutskoj begyndte dog fra december 1991 at udtale sig kritisk om Gajdars nyliberalistiske regering og erklærede, at han ikke havde tillid til en regering uden »folk med praktisk erfaring«, og som »bestod af knægte i rosafarvede shorts« – et udtryk, der siden blev hængende. Parlamentets formand, økonomiprofessor Ruslan Hasbulatov, havde efter sine besøg i Danmark og andre nordiske lande vist sig som tilhænger af Keynes-teori og af nordisk velfærdspolitik. Men han udviste som formand et temperament, der skaffede ham mange uvenner i parlamentet, og fik svært ved at virke som en samlende figur.

I løbet af 1992-93 viste der sig dog enighed mellem Hasbulatov og Rutskoj. De kom til at stå som talsmænd for en broget parlamentarisk opposition mod Jeltsin. Begge var de tidligere kommunister og var kommet ind på den politiske scene i alliance med Jeltsin, som de længe var loyale over for. I parlamentet var kommunisternes rolle for nedadgående. Der deltog 920 SUKP-medlemmer (85 pct. af alle) i åbningen af Ruslands parlament. Året efter erklærede 60 pct. af parlamentsmedlemmerne sig som kommunister. Men i 1993 var de splittet mellem flere fraktioner, og kun 76 var nu medlem af det kommunistiske parti og 31 af det socialistiske.

Trods forsøg på forsoning mellem præsident og parlament gik forholdet i hårdknude. Parlamentets bagland var utålmodigt, og i august 1993 meddelte Jeltsin først, at der burde afholdes parlamentsvalg til efteråret, »... og hvis parlamentet ikke selv beslutter dette, vil jeg gøre det!«. Og straks efter gav han under et besøg hos elitetropper lønforhøjelser til militære embedsmænd og officerer, og han lovede i øvrigt »et hedt efterår«.

3) Det partipolitiske »centrum«, der egentlig fortsatte Gorbatsjovs konsensusøgende linje, omfattede socialliberale, socialdemokrater, moderate nationalister og socialister. Mange havde støttet Jeltsin i 1990-91, men begyndte at tage afstand. Dels fordi han i stigende grad samlede magten omkring sig og dels på grund af den økonomiske chokterapis asociale karakter. Til denne gruppe hørte også Ruslands faglige LO og Ruslands nye Industriforbund, der var i gang med at etablere et system for trepartsforhandlinger på arbejdsmarkedet i strid med præsidentrådgivernes neoliberalistiske opskrifter. Nævnes bør også den nye forfatningsdomstol, der allerede i 1992 forsøgte at mægle mellem de to parter.

4) Regionernes ledere. Den socio-økonomiske situation i

provinsen var også i sovjettiden ret ujævn. I Jeltsins tid var der ud af 89 administrative enheder 10, der fungerede som donorer for de andre. Tilligemed havde de forskellig politisk status. Siden Jeltsin i 1990 i sin kamp mod Gorbatsjov havde opfordret de russiske provinser til at »tage sig så meget suverænitet, de kan favne«, og siden det føderale center ikke formåede at overholde sine forpligtelser til reel omfordeling over for provinserne, blev opsplittning af Rusland en risiko. Flere regionsledere reagerede mod den påbegyndte chokterapi, og forud for konflikten havde Jeltsin ikke nogen entydig opbakning fra dem.

Styrkeforholdet

Klassemæssigt omfattede de omtalte fire grupper to dele af den nye russiske overklasse. Begge ønskede at anvende statsmagten, men hver på sin vis. Jeltsins tilhængere satsede på en stærk præsidentmagt til støtte for en fortsat omfordeling af samfundsrigdomme sammen med udenlandsk kapital. Deres modstandere i parlamentet ville dels varetage de russiske producenters interesser og de regionale interesser gennem statslig omfordelingspolitik og dels bevare resterne af den sovjetiske forfatning. Disse kræfter havde russiske kommunister og andre venstrekræfter uden for parlamentet visse fællesinteresser med, men kun som taktiske allierede.

Det var altså to fraktioner af den nye herskende klasse der var i strid. På den ene side en pro-vestlig, der på grund af kontakter til international finanskapital er blevet betegnet som »komprador-borgerskab«. Den anden er en mere nationalorienteret, med interesse i at udbygge landets politiske og økonomiske potentiale.

Hvordan det hele endte i borgerkrig, hvordan russiske kommunister indgik i konflikten, og hvordan udfaldet påvirkede Rusland og venstrefløjen, bliver belyst i seriens 2. del.

Fra modstandsbevægelsen i Randers

Offentligt møde

Fredag den 3. maj klokken 16.00 er alle velkomne i Spartakus Bogcafé, Studsgade 12 i Aarhus, hvor Aksel Sørensen, der som ung mand først i 20'erne gik ind i modstandskampen i Randers mod den tyske besættelsesmagt, gæster caféen. Aksel Sørensen vil fortælle om kampen og sine bevæggrunde for den aktive indsats. Der bliver efterfølgende mulighed for spørgsmål og debat.

Vil du vide mere om indsatsen opfordres du til at besøge hjemmesiden www.as-gruppen.dk

Arrangører:

Spartakus Bogcafé og Kommunistisk Parti i Danmark, Aarhus Afdeling

USA's dilemma

Krig mod Iran eller inddæmning af Kina?

Af Jacob Jensen

I 2012 foregik der heftige diskussioner blandt Israels ledere. I 1981 havde Israel ødelagt Iraks atomreaktor i Osirak i et luftangreb. I 2007 udførte det en tilsvarende operation i Syrien. Iran er tilsyneladende på vej til at blive en atommagt. Stærke kræfter i Israel og blandt dets støtter i USA ønsker at gentage »succesen« og ødelægge de iranske anlæg. Normalt foregår diskussioner om sikkerhed og krig bag lukkede døre, så et angreb kan ramme uden varsel – som i 1981 og 2007. Men uenighederne blandt lederne blev så store, at de kom offentligt frem.

De militære forberedelser til et angreb var i gang under ledelse af den israelske forsvarsminister Barak. Den amerikanske forsvarsminister Panetta fortalte ifølge *The Economist*, 25/2 2012, at der var »stor sandsynlighed« for, at Israel ville angribe Iran i april-juni 2012, når himlen normalt er klar – selv om han havde »advaret israelske ledere, at hvis de angreb, ville de stå alene«.

Også israelske sikkerhedsekspertter gik imod. De iranske atomanlæg var spredt i Iran, og de vigtigste var bygget ind i klippesider. En af lederne »informerede kabinettet, at vi ikke har kapacitet til at ramme det iranske atomprogram på nogen meningsfyldt måde« (*Time*, 6/2 2012). Andre bakkede ham op. Et meningsfyldt angreb kunne ikke udføres uden USA.

Valgkamp i USA

I USA var der også delte meninger om et angreb på Iran. For 10 år siden pressede Bush regeringen CIA til at levere de nødvendige »efterretninger« til at begrunde et angreb på Irak. Da et angreb på Iran kom på dagsordenen, skulle CIA rapportere. Men nu var konklusionen anderledes:

»Den iranske ledelse har ikke besluttet at bygge en atom-bombe.« Nogle brød sig ikke om en sådan rapport: »Konservative kritikere nedsablede CIA-embedsmænd og sagde, at de freelancede og forsøgte at øve indflydelse på den politiske debat. For at råde bod på deres fejl i Irak prøver de nu at standse en krig imod Iran.« (*International Herald Tribune*, 2/4 2012)

Obama regeringen sagde klart fra. Men Netanyahu, Barak og andre »kløgtige« israelske politikere havde en alternativ plan: Israel skulle angribe på egen hånd. Den politiske situation i USA ville så tvinge USA ind i krigen på israelsk side. Obama var på valg. Hvis han slog hånden af USA's israelske allierede, ville den jødiske lobby i USA forhindre hans genvalg.

Obama og hans regering var naturligvis imod, at Israels krigshandlinger skulle blive et amerikansk valgtema. De lagde pres på Barak, som begyndte at frygte konsekvenserne af en israelsk enegang. Også republikanerne begyndte at trække i land: »Selv nogle republikanere tænker nu, at et israelsk angreb før det amerikanske valg er en dårlig ide. Karl Rove, republika-

nernes grå eminence, sagde til Fox News i august, at en krig nu ville få amerikanerne til at samle sig omkring præsidenten og sikre hans valg.« (*Newsweek*, 1/10 2012)

Selv om Barak havde bøjet sig for presset, var Netanyahu stadig genstridig i en samtale med Obama i september. Men uden støtte blandt israelske generaler og sikkerhedsfolk måtte også han bøje sig. USA og Israel fortsætter med at lægge pres på Iran med økonomiske sanktioner, snigmord på iranske atomteknikere, computervirussen Stuxnet og anden sabotage. Netanyahu hævder, at Iran trækker tiden ud med forhandling, mens det i hemmelighed beriger tilstrækkelig meget uran til en atom-bombe.

Nu efter valget er et krigsudbrud som følge af en israelsk enegang stadig en mulighed. I så fald kan iranske modangreb på Golfens olieinstallationer og skibe forventes. De amerikanske interesser i olieforsyningen og den tætte sikkerhedsmæssige tilknytning til Israel vil så nærmest automatisk føre USA ind i krigen på Israels side. Det store spørgsmål er fortsat, om de israelske beslutningstagere tør lægge sig ud med et USA, som ikke ønsker at tvinges ind i et israelsk militær eventyr.

Legaliteten bag angrebsplanerne

Israel bekymrer sig ikke om folkeretlig legalitet, når det foretager sine aktioner og erobringer. USA har ambitioner om at spille verdens politimand og ønsker derfor at føre sig frem som en »ansvarlig« spiller. Men med hvilken ret kan det forbyde Iran at udvikle atomvåben? Foruden de fem stormagter har fire lande udviklet atomvåben, Nordkorea, Indien, Pakistan og Israel. Udover nogle officielle protester i de første tre tilfælde har USA bøjet sig for realiteterne.

I Iran havde CIA indsat et »pålideligt« regime med Shahan i spidsen ved et statskup i 1953, og USA besluttede at gøre det til den regionale stormagt. Oprustningen inkluderede et atomprogram igangsat under Eisenhower – under det velklingende navn »atomer for fred«. Da det nuværende regime kom til i 1979, ændrede USA holdning og fandt Irans atomprogram illegalt.

Den eneste militære aktion, USA har taget med påstanden om et atomprogram som begrundelse, var angrebet på Irak – et angreb, som svækker al amerikansk tale om legalitet. En tilsvarende legal begrundelse blev benyttet for angrebet på Vietnam i 1964. Det blev foretaget officielt på grund af et nordvietnamesisk angreb på et amerikansk flådeskib i Tonkin-bugten – et angreb, som ikke fandt sted. Når USA satte så store amerikanske styrker ind mod Vietnam og Irak baseret på opdigtede begrundelser, har andre lande god grund til at frygte USA's overlegne militære magt. De har dermed en legitim grund til modforanstaltninger.

Hvis Iran udvikler atomvåben, har de amerikanske krigshandlinger givet legitimitet til Irans sikkerhedspolitiske overvejelser: Saddam havde opgivet forsøg på at udvikle atomvåben.

Men USA påstod det modsatte og gik til angreb. Det turde USA, fordi det vidste, at Saddam ikke kunne slå igen med atomvåben. Kan det undgås, at iranske ledere tænker, at deres bedste sikkerhed imod et fremtidigt angreb fra USA og/eller Israel er at afskrække dem med atomvåben?

De amerikanske overvejelser fortsætter

Om USA vover et angreb på Iran, afhænger ikke af nogen legale argumenter, men udelukkende af de amerikanske leders frygt for konsekvenserne. Har Iran spredt sine anlæg så meget og gravet dem så dybt ned, at heller ikke et amerikansk luftangreb kan ødelægge dem alle? Ingen kan vide det på forhånd. Men mange sikkerhedsekspertter vurderer, at heller ikke et amerikansk luftangreb kan gøre mere end at forsinke Irans udvikling af atomvåben.

Ingen forventer, at Iran passivt vil lade sig sønderbombe. 35 pct. af verdens skibning af olie går igennem Hormuz-strædet. Sammen med Golfens olieinstallationer er skibene oplagte mål for iransk militær gengældelse. Angrebene kan udgå fra Irans lange kystlinje mod Golfen, og de kan kun forhindres ved en amerikansk militær besættelse. Besættelsesstyrkerne vil så udsættes for angreb fra guerilla- og regulære iranske styrker.

Bush-regeringen kritiseres for at have angrebet Afghanistan og Irak uden at have nogen exitstrategi. I Irak er USA nu lempet ud uden at have kontrol med hverken olien eller det nye regime, som ikke kan løse de regionale modsætninger. Kun få forventer, at USA får en exit fra Afghanistan med »ære«. Heller ikke et angreb på Iran forventes at forløbe så glat, som fortalene fremfører – en hurtig aktion imod atomanlæggene og en efterfølgende exit.

Vil Obama-regeringen turde binde an med en risikabel invasion efter at have været påtvunget den opgave at trække USA ud af Bush-regeringens krigseventyr? Har verden tilstrækkelig store olielagre til at sikre forsyningerne, når fragten igennem Hormuz-strædet afbrydes? Hvordan vil et angreb på Iran indvirke på hele den politiske situation i Mellemøsten? Vil sunni-sheikerne, som allerede føler sig truet af det arabiske forår, overleve, hvis de deltager i et amerikansk/israelsk angreb på deres shiitiske rivaler? Obama har set udfaldet af forgængerens krigseventyr i Mellemøsten og har igangsat en tilbagetrækning. Men de stærke interesser bag Bush-regeringens fokus på Mellemøsten er fortsat en integrerende del af det amerikanske »establishment« og har stor indflydelse.

Når de snævre interesser dirigerer

Hvad binder USA så stærkt til Mellemøsten? Svaret er olie og Israel. Disse interesser har dirigeret den amerikanske udenrigs- og sikkerhedspolitik siden afslutningen af den kolde krig. Ingen med indflydelse i amerikansk politik har åbent foreslået ændringer i dette fokus. Den tidligere leder af CIA's Bin Laden-enhed har dog stillet de oplagte spørgsmål, som han kom offentligt frem med efter sin afskedigelse:

»Spørgsmålet er, om USA's interesser kræver, at amerika-

nerne er Israels beskyttere og påtager sig uendelige blodige og økonomiske omkostninger i denne rolle ... Udover lave oliepriser, hvad vinder vi så ved at bakke op om muslimske regimer, som er korrupte og undertrykkende tyrannier ... som bruger deres amerikansk og vestligt udrustede militær til at undertrykke og forfølge deres eget folk?« (Michael Scheuer: *Imperial Hubris*. Virginia 2004, s. 257-258)

Nederlagene i Irak og Afghanistan, det arabiske forår, den økonomiske krise og den globale udvikling siden giver yderligere næring til sådanne tanker. Israelske ledere er bekymret for, at Israels interesser skulle blive nedprioriteret. De mener fortsat, at rå militær magt er den eneste måde at sikre Israels sikkerhed på, og at USA for tid og evighed kan beskytte dem. De kan ikke begribe den tanke, at det tjener Israels langsigtede interesser bedst, hvis de i tide forhandler en fredsaftale i stand med palæstinenserne. Heller ikke Obama regeringen har evnet eller villet gøre noget alvorligt forsøg på at overtale eller tvinge dem.

Det arabiske forår kom bag på de amerikanske ledere. De kunne ikke forhindre, at nogle af deres mest trofaste allierede blev styrtet. USA er nu nødt til at affinde sig med nogle nye arabiske ledere med en islamistisk dagsorden, som ikke så let kan styres. Da forårsbølgenes første demonstrationer begyndte i Libyen og Syrien, besluttede USA sammen med Saudi Arabien og Qatar at bevæbne oppositionen for at slippe af med de to »upålidelige« regimer, som havde eller havde haft kontroverser med den amerikansk dominerede verdensorden. Begge kunne undermineres uden storpolitiske konsekvenser. Men det er ikke tilfældet med et tredje regime i regionen, Iran.

Frygten for fastlåsnings i Mellemøsten

USA's voksende gæld og økonomiske problemer samt tilbagetrækningerne fra Irak og Afghanistan fører til reduktion af det militære og sikkerhedsmæssige budget. Den tidligere forsvarsminister Robert Gates og andre militære chefer finder, at »den mest betydningsfulde trussel mod vor nationale sikkerhed er vores gæld« (se sidste nummer af *Skub*), og trækker sig tilbage i protest. De er vant til, at de økonomiske midler altid har været til stede, når USA engagerer sig for at »frelse« de lande, hvor USA's interesser står på spil.

Bush regeringen spenderede på invasioner uden tanke på de økonomiske konsekvenser. USA's militære planlæggere har talt om, at USA skal være rustet til at kæmpe på to krigsskuepladser på samme tid. Om det stadig har evne og vilje til det, er tvivlsomt. Efter den kolde krig har fokus været på Mellemøsten. Obama regnes som en due, fordi han har manøvreret for at trække USA ud af Irak og Afghanistan. Høgene i hans regering og blandt generalerne blev tilgodeset ved en »surge«, en midlertidig indsættelse af nye amerikanske styrker i Afghanistan, før Obama fik vedtaget en endelig tilbagetrækning til næste år.

Obamas officielle holdning er, at USA ikke vil tolerere et iransk atomvåben. Men han gør det ikke som Netanyahu klart, om han vil forsøge at imødegå det med et militært angreb på Iran. Det blev faktisk en ledende høg i den amerikanske regering, den daværende forsvarsminister Robert Gates, som stod bag et forslag om en due-holdning til Irans atomprogram. I

januar 2010 udarbejdede han et hemmeligt memo, hvis indhold først for nylig er sivet ud til pressen. Heri foreslog han at opretholde sanktioner imod Iran. »Men han var imod brug af militær magt, hvis alle andre midler ikke virkede« (*Time* 11/3 2013).

Han tog efterfølgende sin afsked i protest imod nedskæringerne i det militære budget. Men hans forslag, at USA om nødvendigt affinder sig med et iransk atomvåben – ligesom med Nordkoreas, Indiens og Pakistans – indgår stadig i Obama-regeringens strategiske tænkning. Efter Bush regeringens krigs-eventyr i Mellemøsten frygter det amerikanske »establishment«, at USA låses fast i en ny krig i Golfen. I så fald vil USA ikke have militær og finansiel styrke til at imødegå det fremvoksende Kina, som det i stigende grad betragter som den største trussel imod USA's fortsatte dominans.

Fokus på Kina

Normalt undgår amerikanske politikere og sikkerhedsfolk at dele deres strategiske overvejelser med offentligheden. Men deres frygt kommer undertiden frem i tidsskrifter, som deler deres tankegang:

»Ligesom den tidligere Bush-regering ser Obama-regeringen med stor bekymring på Irans atomare ambitioner. Men den frygter, at konsekvenserne ved et angreb er uforudsigelige og skræmmende: oliepriserne vil skyde i vejret – i det mindste i en periode – og true den økonomiske genopbygning; allierede i Golfen, som allerede er rystet af det arabiske forår, vil blive yderligere destabiliseret; jihad-terrorister vil kunne få fornyet energi; Amerika kunne blive afledt fra sin primære målsætning at skabe en magtbalance imod det voksende Kina i det vestlige Stillehav.« (*The Economist*, 25/2 2012)

Amerikanske ledere er klar over, at kineserne har en langsigtet strategi. Det sagde Deng Xiaoping åbent i et interview til BBC i 1992, lige efter Sovjetunionens fald: »Vi skal ... skjule vor kapacitet, vente på, at vor tid er inde, frigøre os fra ambitioner og aldrig gøre krav på ledelse (af den socialistiske lejr)« (Richard Evans: *Deng Xiaoping and the Making of Modern China*. Penguin Books. London 1997. S. 305). Siden har Kina konsekvent udbygget sin økonomi og tilegnet sig vestlig teknologi, samtidig med at det har undgået at blande sig for meget i, hvordan den amerikanske supermagt søgte at dirigere verdens begivenheder.

I de efterfølgende to årtier har Kina opbygget en økonomisk styrke, som kan måle sig med den amerikanske. Kineserne fortsætter stadig denne kurs. Men en kinesisk professor Wang med »indflydelse og adgang« til både kinesiske og amerikanske ledere advarede i *International Herald Tribune* 3/4 2012 om, at Deng's strategi med at »holde en lav profil« kun fortsætter nogle år endnu – ikke årtier, som Deng mente:

»Kina ser USA som en magt i tilbagegang, men mener samtidig, at Washington prøver at kæmpe imod ved at underminere og bryde den økonomiske og militære vækst, som peger hen imod, at Kina bliver verdens stærkeste magt.« Kina er allerede en økonomisk rival til USA, mens dets militære kapacitet ikke står mål med »USA's langt større militære styrke«. Men Wang pointerer, at »Beijings rumprojekter og udvikling af avancerede våben var opnået uden USA eller den amerikanske ledede verdensorden«. Det amerikanske tidsskrift *Time* (25/2 2013) vurderer, at selv om Kina kvantitativt fortsat er langt fra at indhente USA's militære styrke, så reducerer kineserne hurtigt USA's teknologiske forspring (for jagerfly er det nu ca. fem år).

Hvordan USA planlægger den »primære målsætning at skabe en magtbalance imod det voksende Kina«, vides ikke. Men kineserne forbereder sig. Den store amerikanske gæld til Kina og de multinationales økonomiske interesser i Kina gør det vanskeligt at samle USA og Vesten om en handelskrig imod Kina. Det er Vesten, som er inde i krise og stagnation, mens væksten fortsætter i Kina. Polarisering og korruption er store problemer, som dominerer den vestlige presses dækning af Kina. Men Kina har stadig en ledelse, som ikke er parat til at indordne sig under den amerikanske supermagt.

Hvis USA trækker sine styrker tilbage fra Mellemøsten for at øge sin militære inddæmning af Kina, vil Kina i lang tid endnu stå i en defensiv position. Men som fronterne i Asien er trukket op, så tæller det økonomiske styrkeforhold mest. USA's militære forspring er hæmmet af dets økonomiske gæld. Forventer nogen i USA, at Kina fortsat vil låne USA penge til en militær opbygning omkring Kina? Hvordan vil USA overfor verdensopinionen begrunde en ny kold krig imod Kina? De kommende år vil vise, i hvilket omfang Obama og hans efterfølger kan frigøre USA fra bindingerne til Mellemøsten, og hvordan USA vil imødegå udfordringen fra Kina.

Bliv støttemedlem og få tilsendt bevis!

I Ungkommunisterne har vi hårdt brug for al den opbakning vi kan få i kampen for socialisme i Danmark. For 200 kr. kan du blive støttemedlem af vores organisation og være med til at sikre at minimum 200 ekstra foldere om kommunisme bliver delt ud op til kommunal- og regionsrådsvalget i november i år. Som tak for din hjælp sender vi dig en flot medlemsbog med grafik inspireret af DKU (1955).

Indbetal 200 kr. på vores konto i Arbejdernes Landsbank:

Reg.nr. 5381 kontonr. 381410 - husk at skrive navn og adresse på indbetalingen!

Fra selvbinder til atomkraft

Det danske samfund gennemgik en fuldstændig omvæltning i 1950'erne, idet vi gik fra at være et overvejende landbrugsland til at blive et moderne industrisamfund. Er vores tænkning også fulgt med denne udvikling?

Af Lars Ulrik Thomsen

De forandringer, der skete fra midten af det 20. århundrede i Danmark, er uden sidestykke i historien. Industrialiseringen var begyndt i 1860'erne, men prægede for det meste kun de større bysamfund. Det, der skete i 1960'erne, er en fuldstændig ændring af balancen mellem de forskellige erhverv. Fra at være et overvejende landbrugsland ændres samfundet til at blive overvejende et industrisamfund.

Hvad er forholdet mellem virkelighed og erkendelse i det nye samfund og lever vores opfattelse af samfundets struktur op til de nye krav?

Grundlæggende hviler uddannelserne i folkeskolerne fortsat på åndelige strømninger, som var gældende fra midten af det 19. århundrede og fremefter. Det er folkeoplysningen og det kristne livssyn, der stadig præger undervisningen. Det var sikkert tidssvarende i det 19. århundrede, men er i dag helt ude af trit med virkeligheden. Tiden er løbet fra N.F.S. Grundtvig og andre folkeoplysere, fordi de grundlæggende er tilpasset et bondesamfund og ikke industrisamfundet.¹⁾

Når man diskuterer forholdet mellem virkelighed og erkendelse, er det ofte sådan, at man starter med erkendelsen for derefter at overføre den på virkeligheden. Det kan man nemt få bekræftet ved at slå op i de titler der omhandler emnet. De begynder alle med erkendelsen.

Det er en pointe i denne bog, at virkeligheden går forud for erkendelsen, idet det er de materielle forhold, som er den afgørende faktor for, om vores holdninger er tidssvarende.

Problemerne opstår, *Selvbinderen er forløberen for mejetærskeren og prægede i mange år det danske landskab.* hvis vi vedvarende halter

bagefter udviklingen og ikke får ført erkendelsen op til nutidens krav. Så opstår der et misforhold mellem gældende normer og den måde vi bygger vores samfund op på der er direkte ødelæggende for samfundet.

Disse problemer viste sig allerede da industrialiseringen for alvor slog igennem, men stærke interesser forhindrede at der skete ændringer i selve grundlaget for vores samfund. I den forbindelse er det interessant at se hvordan protester mod misforhold ofte har den modsatte virkning af den tilsigtede, fordi de nævnte interesser forstår at dreje utilfredsheden i en retning som harmonerer med deres interesser.

Disse afledningsmanøvrer fører ikke til de nødvendige ændringer, og misforholdene består. Hvis vi skal finde varige løsninger, kræver det ændringer, som ikke bare er kosmetiske men reelle. Det kan sammenlignes med en frakke, der er blevet for lille, eller et par sko, der er blevet for små til brugeren. Kortvarigt kan man klare misforholdet, men på et eller andet tidspunkt må der ske en fornyelse af beklædningen.

Vi bliver med andre ord nødt til at tænke i nye baner og gøre det ud fra en sammenhængende og forståelig tankegang. Det handler ikke om at opfinde nye og epokegørende, det handler om at virkeliggøre ideer, som længe har været under udvikling, og gøre dem til gældende norm i samfundet.

Når disse ændringer ikke allerede er gennemført skyldes det

de nævnte interesser som på alle måder søger at hindre det nye og mere tidssvarende tankesæt. Vi skal igennem en periode der bedst kan sammenlignes med reformationen i 1500-tallet, hvor ægte revolutionære omdannelser kom til at præge det danske samfund. Det skete gennem hårde kampe hvor kirkemagten ikke længere var den dominerende og udslagsgivende magt.

Det skabte voldsomme dønninger og kastede landet ud i en dyb krise, men den var en nødvendighed for at overvinde de kræfter som modvirkede det nye. Inden vi går over til den nye måde at tænke på, er det relevant at se på de faktiske forandringer, der er sket i Danmark.

Hvad er hovedindholdet i de forandringer, som præger samfundet fra begyndelsen af 1960'erne, og hvordan forandrer det de økonomiske og sociale forhold?

Essensen er, at der sker meget store forandringer i planlægningen og styringen af samfundet i kraft af monopolernes dominerende indflydelse. De sociale forhold undergår også forandringer idet der opstår nye livsformer i de store bysamfund. Her tænker jeg på uddannelse, bolig, idræt, kultur og andre ting der præger storbyen og som forandrer vores livsforhold.

Alle disse forhold, både de økonomiske og de sociale, har betydning for hvordan vi indretter os og om det er i overensstemmelse med nutidens krav.

Klassesamfundet er forældet

Den fremgang, der skete i 1960'erne i kraft af industrialiseringen, betød et løft i den almindelige danskers levestandard. Der blev adgang til flere forbrugsgoder og flere kulturelle aktiviteter.

Men noget som vi ofte overser, er at det ikke sker af hensyn til den enkelte borger, men fordi der skal skabes afsætning for virksomhedernes produkter.

Nogle vil sikkert mene at det er hip som hap, fordi formålet må være at tilgodese forbrugernes behov. Men så enkelt er det ikke.

Vores tankegang formes af medier og reklamer, der ikke tænker på forbrugernes interesser, men på profit. En anden side af denne debat er om det der er kaldt for forbrugsræset tilfredsstiller menneskers sande behov?

Er jagten på større og bedre forbrugsgoder den sande mening med livet, og hvordan vil det gå, hvis alle jordens folk ville forbruge det samme antal produkter som vi gør? Jeg gør mig med disse spørgsmål ikke til talsmand for nulvækst-teorier. Det jeg ønsker er at stille spørgsmål ved, hvilken form for vækst vi skal arbejde for og om den sker i harmoni med den omgivende natur.

Det som er det centrale spørgsmål er, at vores samfund er

spaltet i klasser som har modsatte interesser. Den klasse, der består af ejendomsbesiddere, udbytter klassen af lønarbejdere og små ejendomsbesiddere.

Det er et problem i vores samfund, fordi der trods utallige socialdemokratiske regeringer gennem årtier intet er ændret på de grundlæggende ejendomsforhold og formuefordelingen i samfundet. Den er faktisk blevet forværret efter vores medlemskab af EU.

Der er objektive klasseinteresser på spil selv om der gøres alt for at nedtone deres betydning i den offentlige debat.

Summa summarum: Hvis der skal ske en ændring af disse misforhold og et afgørende løft i den enkelte borgers muligheder for at kunne udfolde sig, må det betyde en afskaffelse af alle former for klasser og privilegier i samfundet. Det vil betyde en fundamental ændring for samfundet, idet der ikke længere produceres for profit, men for borgernes behov.

Det er først med de højtudviklede industrisamfund, at vi bliver i stand til at gøre det og tilfredsstille samfundets behov. Vi kan afskaffe alt det unødige spild som er forbundet med de nuværende produktionsformer og erstatte dem med en planmæssig udnyttelse af ressourcerne. Vi kan afskaffe de ødelæggende kriser i samfundsøkonomien, hvor menneskelige og samfundsmæssige ressourcer destrueres for at overkomme krisen.

Alt dette kræver naturligvis en ny måde at tænke på, som sætter andre normer i højsædet. Her tænker jeg på den materialistiske filosofi, som sætter virkeligheden højest som den der bestemmer over vores tænkning og dens indhold.

Det gælder om at forstå lovmæssighederne i vores samfund og hvordan det har udviklet sig til det det er i dag. Hvordan kan vi sikre en fremtid hvor menneskehedens vækst og fremgang er formålet?

Hvis vi tager fat på denne debat, kan det betyde at vi står på tærsklen til en helt ny tidsalder hvor mennesker ikke er ofre for planløse og tilfældige forhold, men målrettet er med til at forme tilværelsen.

Arbejderbevægelsen og fremskridtet

Vi skal være udviklingens herre! Utopia? Nej, det er den objektive opgave der venter os inden for en overskuelig fremtid. Det gennembrud, der kom i industrien i form af nye teknologier, blev skabt allerede i begyndelsen af det 20. århundrede. Her førte opdagelser inden for den teoretiske fysik og kemi til helt nye og revolutionerende teknikker i produktionen.

Danmark indtog en ærefuld plads i dette arbejde, bl.a. i kraft

	1950	1960	1970	1980
Landbrugs-ejendomme	200000	195000	140000	120000
Arbejdsstyrke på landet	470000	365000	267000	205000

Kilde: *Danskerne historie*, Jens Engberg 1982.

H. C. Ørstedværket i en stemningsfuld belysning.

af Niels Bohrs arbejde inden for kernefysikken. Det var opdagelser som viste behovet for helt nye begreber der kunne tolke lovmæssighederne i atomkerne.

Her er det af afgørende betydning hvilken filosofi man anvender for at tolke de nye opdagelser. Niels Bohr var primært præget af den idealistiske opfattelse selvom han selv mente at han var hævet over modsætningen mellem idealisme og materialisme.

I den klassiske fysik findes der bevægelseslove for store legemer som er fastlagt af Newton og Kopernikus, men de var ikke anvendelige i mikrofysikken.

Det var i dette arbejde at Niels Bohr udviklede begrebet *komplementaritet*, der skulle blive dominerende ikke bare inden for dette specifikke område, men også discipliner som biologi, psykologi og samfundsforhold.

Trods en livlig debat særlig i 1950'erne om disse spørgsmål lykkedes det ikke kritikerne at overbevise om det fejlagtige i disse synspunkter. Det blev for en stor del Niels Bohrs begreb der kom til at dominere holdningen til de nye opdagelser i mikrofysikken, men også i samfundet generelt.

Det blev en eklektisk dvs. udvælgende filosofi der kom til at dominere på det materialistiske og dialektiske synspunkts bekostning. I stedet for videnskabelig erkendelse satte man et »på-den-ene-side-på-den-anden-side« synspunkt, som medførte udbredelsen af en overvejende relativ holdning til samfundsanalysen i stedet for en konkret.

Denne udvikling har medført at materialismen er fuldstændig bandlyst på alle højere uddannelsessteder og at tænkningen domineres af allehånde idealistiske strømninger inden for filosofien.

Denne situation har et fortilfælde i de store videnskabelige

opdagelser der blev gjort i det 18. århundrede og som medførte en lignende *reaktion* over for en videnskabelig tilgang til emnet. I det ufuldendte værk *Naturens Dialektik* har Friedrich Engels skildret hvordan materialismen blev mødt med en voldsom vækst i idealistiske og spirituelle holdninger i datiden.²⁾

Det er de samme lovmæssigheder der gør sig gældende inden for andre områder mellem aktion og reaktion, hvor gamle og nye opfattelser kæmper om indflydelse. Når materialismen svækkes på bekostning af idealismen, hænger det sammen med bestemte klasseinteresser hvor reaktionen forsøger at bevare sine privilegier.

Det var ikke Niels Bohrs hensigt at fremme en uvidenskabelig måde at tænke på, men gennem den uklarhed, som hans komplementaritetsbegreb medførte, åbnede han døren på vidgab for alle former for agnosticisme.

Hvor mange frugtesløse diskussioner er der ikke ført om den guddommelige oprindelse til menneskelivet? Man skulle tro at de var overvundet med en videnskabelig indstilling til tingene. Men når ikke engang Niels Bohr ville vedkende sig et materialistisk standpunkt, så var han med til at fremme agnosticismen. Det tjener ikke videnskabernes forskellige områder til ære at man ikke er i stand til at afklare disse spørgsmål, men vedvarende lader døren stå åben for overtro og mysticisme.

Den eneste mulighed for at ændre på forholdene er at arbejderbevægelsen vedkender sig sit teoretiske fundament i materialismen, fordi den ikke har nogen særinteresser den skal forsvare. Det er i arbejderbevægelsens interesse at gøre op med alle former for fordomme og overtro, som stiller sig hindrende i vejen for at indrette samfundet ud fra en videnskabelig grundholdning.

P.S. Artiklen er et uddrag af bogen *Virkelighed og erkendelse* der udkommer på forlaget Populi den 1. juni 2013.

Noter:

1. Kulturminister Marianne Jelved mener at idealet for vores samfund bør være folkeoplysningen på Grundtvigs tid. (Tiltrædelseserklæring dec. 2012)

2. *Friedrich Engels über die Dialektik der Naturwissenschaft*, kap. 2 s. 53 ff. : En bearbejdning af *Naturens dialektik* ved B. M. Kedrow 1979. Når jeg henviser til denne udgave skyldes det, at Engels' synspunkter står mere helstøbt end i *Naturens dialektik*.

Gerson Trier – fra handelsmand til revolutionær

Dansk arbejderbevægelse blev lige fra starten fulgt tæt af Marx og Engels. Louis Pio, Nikolaj Petersen, Gerson Trier og andre besøgte og brevvekslede

den måde en uvurderlig støtte i opbygningen af det teoretiske fundament for arbejderbevægelsen i Danmark. I denne skildring af en af pionererne fortælles om Gerson Triers første kontakt med Friedrich Engels og Internationale.

Af Lars Ulrik Thomsen

London i 1880'erne var en storby fuld af modsætninger. På den ene side et voksende proletariat, der begynder at markere sig i bybilledet med demonstrationer og stort anlagte stævner. På den anden side det velstillede borgerskab og overklassen der promenerer i parker og på bredt anlagte boulevarder og i City. Det var til dette London at den unge handelsmand Gerson Trier kom i 1883 som udsending for et dansk firma.

De sociale modsætninger gjorde et dybt indtryk på Trier, og han besluttede sig for at sætte sig ind i samfundsforhold og

videnskaben generelt. Denne interesse førte til at han tog kontakt med Internationale i London, hvis leder var Friedrich Engels og hans medarbejder Eduard Bernstein.

På deres første møde i Regents Park Road, hvor Engels boede, mødte Gerson Trier en mand der stadig var mærket af tabet over sin nære ven og kampfælle Karl Marx. Han døde i marts 1883, og Fr. Engels stod nu med en kæmpemæssig opgave. Dels at føre Internationale videre, at færdiggøre 2. og 3. bind af *Kapitalen*, samt alle de andre opgaver der følger med at være skribent, forsker og revolutionær.

Materialet til 2. bind af *Kapitalen* var nogenlunde klar til at gå i trykken, men 3. bind var i realiteten kun en skitse og en lang række notater der først skulle bearbejdes. Det skulle tage Engels 10 år at færdiggøre arbejdet, som afsluttede Marx' studier i kapitalismens økonomi. På deres første møde spurgte Engels og Bernstein til arbejderbevægelsens stade i Danmark og muligheder for at udbrede Internationales skrifter. Gerson Trier kunne fortælle om arbejderbevægelsens stærke vækst og om de hårde kampe der fulgte i kølvandet overalt, hvor Internationale blev oprettet.

Det var Engels' plan at udbrede *Det kommunistiske Manifest* til så mange sprog som overhovedet muligt, herunder en oversættelse til dansk. Gerson Trier indvilligede i at foretage oversættelsen som blev fulgt tæt af Engels, der selv forstod dansk, og arbejdet blev afsluttet og trykt i *Socialdemokraten* i 1885.

I 1888 vendte Trier tilbage til Danmark. Han havde mens han boede i London knyttet kontakter til venstrefløjen i socialdemokratiet, og da han vendte hjem blev det starten på hans egentlige livsopgave. Han ernærede sig som sproglærer og kursusleder og brugte al sin fritid på at styrke de revolutionære i Socialdemokratiet.

Det gjorde han så vellykket at Lenin i sin artikel *Hele ti »socialistiske ministre«* fra 1916 sendte ham en særlig hilsen fordi Gerson Trier brød med socialdemokratiets borgerlige politik.¹⁾

I årene efter sin hjemkomst fra London og frem til Engels' død i 1894 opretholdt de to venner nære forbindelser. Engels vejledte på forskellig måde de revolutionære i Danmark, særlig i spørgsmål om alliancer, noget der havde og har fundamental interesse for arbejderbevægelsen.

Gerson Trier var en af de revolutionære i arbejderbevægelsen som banede vejen for bruddet med opportunismen i arbejderbevægelsen og førte til dannelsen af først *Socialistisk Arbejder Parti* i 1918 og senere i 1919 til dannelsen af *Danmarks kommunistiske Parti*.

P.S. I *Breve fra en brydningstid* har jeg skildret den brevveksling som fandt sted mellem Gerson Trier og Friedrich Engels. Artiklen findes i *Arbejderhistorie* nr. 40, 1993.

Note: 1. V.I. Lenin, Udvalgte Værker bd. 6, Forlaget Tiden 1981.

I dette hus Regents Park Road nr. 122 mødtes Gerson Trier med Fr. Engels.

Søren Kierkegaard 200 år

Af Lars Ulrik Thomsen

Søren Aabye Kierkegaard (1813-55) er en af de få danske filosoffer med internationalt ry. Han har øvet betydelig indflydelse på forskellige idealistiske retninger i filosofien, bl.a. den franske eksistentialisme.

For arbejderbevægelsen har det interesse at se, hvordan Kierkegaard forholdt sig til andre af samtidens filosoffer; en af dem var G.W.F. Hegel (1770-1831). Kierkegaard tog kraftigt afstand fra Hegel, fordi de hver især repræsenterede forskellige retninger inden for den idealistiske filosofi.

Hegel var objektiv idealist – Kierkegaard subjektiv idealist. Denne forskel er afgørende i synet på videnskabens rolle og muligheden for at erkende virkeligheden som en objektiv eksisterende kendsgerning uden for menneskets bevidsthed. Disse forskelle i deres livssyn må søges i de sociale og kulturelle forskelle mellem Danmark og Tyskland.

Tyskland var tættere på de store revolutionære bevægelser på kontinentet – f.eks. den franske revolution i 1789. Det var dønningerne af det opstigende borgerskab, der i forskelligt tempo spredte sig over hele kontinentet og også til andre verdensdele.

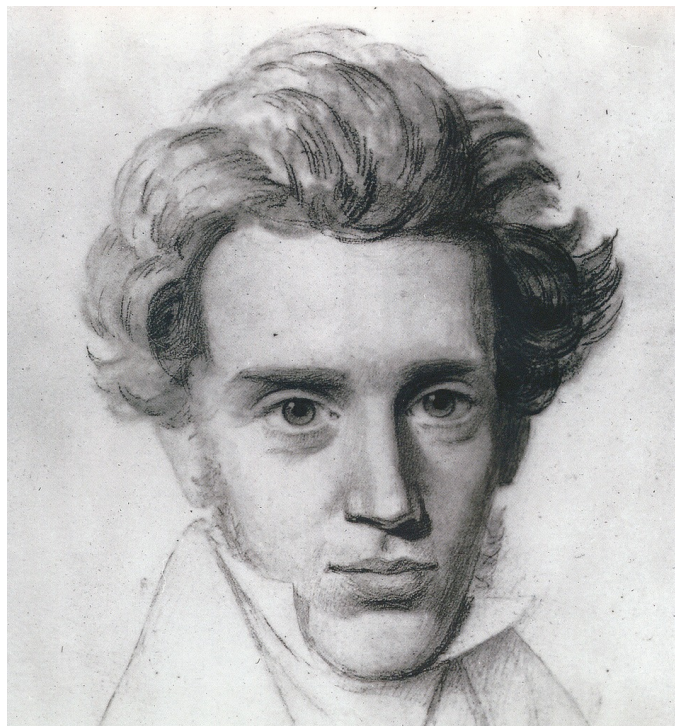
Danmark var frem til 1864 en regional stormagt, men i høj grad præget af feudalismens og bondesamfundets åndelige formåen. Søren Kierkegaards indflydelse i dansk åndsliv, i kunst, poesi og litteratur er betydelig helt frem til i dag.

De dilemmaer, der prægede hans eget liv, lever videre i andre forfatters værker, som f.eks. Henrik Pontoppidans og J.P. Jacobsens. Det er kendsgerninger vi ikke kan omgå, men blot beklage at det ikke i højere grad blev Hegel der kom til at præge idealismen i Danmark.

Det ville have givet et bedre afsæt for marxistisk filosofi og mulighederne for at overvinde den reaktionære åndelige bølge som vælter ind over os i disse år.

Arbejderbevægelsen og marxismen står midt i en overlevelseskamp, og betingelserne for at forny vores teoretiske grundlag er, at vi nøje studerer modsigelserne mellem de forskellige retninger inden for det borgerlige åndsliv. Forstå hvordan de forskellige retninger skifter afhængigt af klassekampen i samfundet. Forstå hvordan de borgerlige ideologer med stor finesse udnytter snart den ene retning, snart den anden mod marxismen.

Kun på den måde vil vi være i stand til at frigøre os fra al overtro, præstesnak og borgerlig uformåenhed.

Kierkegaard lod sig aldrig fotografere. Tegningen er udført af Niels Christian Kierkegaard - en fætter til Søren.

Et udvalg af Kierkegaards værker:

- Af en endnu Levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie, 1838.
- Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates, 1841.
- Enten - Eller. Et Livs-Fragment udgivet af Victor Eremita, 1-2, 1843.
- Philosophiske Smuler eller En Smule Philosophi af Johannes Climacus, udgivet af S. Kierkegaard, 1844.
- Problem om Arvesynden af Vigilius Haufniensis, 1844.
- Om min Forfatter-Virksomhed, 1851.
- Til Selvprøvelse. Samtiden anbefalet, 1851.
- Dette skal siges; saa være det da sagt, 1855.

Kilde: Wikipedia

Besøg på papirfabrikken og medlemsmøde hos Bent Ove i Silkeborg

Af Hanne Thomsen og Peder Pedersen

Silkeborg Papirfabrik og Gudenåen

»Silkeborg Papirfabrik virkede midt i Silkeborg by i perioden 1845-2000. Døgnet rundt gennem ca. 156 år snurrede maskinerne, og fabriksskorstenens hvide røg bevidnede den hektiske aktivitet på fabrikken. Gudenåens rigelige mængder af vand var medvirkende årsag til, at der netop på åens østside blev påbegyndt et industrielt eventyr med papirproduktion, arbejdspladser, arbejderboliger tæt fulgt af udviklingen af Silkeborg Handelsplads på den vestlige side af åen. Herfra udviklingen af byen Silkeborg, som den ser ud i dag. I historien fremhæves Michael Drewsen som skaberen af eventyret og udviklingen, og manden hædres da også med statue og gadenavn for bedriften.« (Wikisilkeborg om papirfabrikken og Silkeborg)

At han har haft mange flittige og slidsomme hjælpere, behøver vi nok ikke fremhæve her.

Forestil jer de store mørke skove, der her i Silkeborg-området kunne besøges måske på hesteryg, måske på dine flade futter eller ad vandvejen. Her var ingen by, men skov så langt øjet rakte og længere endda. Skoven fyldt med dyreliv: krondyr, ulv, ørn m.v.

I dag kommer vi til Silkeborg i bil, henter en kammerat på stationen og har sat hinanden stævne netop på den østlige side af åen for at få del i den gode historie om papirfabrikken i Silkeborg.

Og hvem er vi så?

Vi er såmænd DKP Midtjysk (en del af distriktet i hvert fald), der for snart længe siden bestemte, at vi ville udvide og genopdyrke gamle områder i distriktet. Derfor valget, at mødes i Silkeborg for at få lidt mere viden om papirfabrikken, der nu fungerer som museum, for at snakke politik og for at hygge os med hinanden.

Bent Ove viste os rundt på papirmuseet. Han fortalte og viste os, hvordan maskinerne fungerede, fortalte om anvendelsen af klude til papirproduktionen. Ja, vor tid kan ikke tage patent på ideen om genbrug, ny indsigt for nogen i hvert fald. Og i dag er det jo sådan at man ikke kan gå på museum og bare passivt tage ind, hvad der bliver fortalt og skrevet, nej, vi skulle prøve det selv. Således fik vi lov at lave fint papir med vandmærke! Sjovt. Og lidt våde blev vi. Vi fik her en illustration af, hvor meget vand der skulle til for en vellykket papirproduktion. Spændende var det også at høre, at der i Silkeborg blev fremstillet det papir, der blev anvendt til vores allesammens pengesedler i en del år.

Bent Ove har selvsagt historien med sig, så fortællingen gik tilbage til papirets udvikling i østen, vandringen til Grækenland og Romerriget – og at papiret var længe om at nå til Danmark og Norden; papiret nåede os efter 500 år.

Det er meget tankevækkende med den forskel til nutiden. Nu farer nye opdagelser jorden rundt på nettet. Hindringer til at udnytte viden er ikke afstanden. Det er kapitalens magt, der hindrer og udvikler, hvor udbytte er ledetråden. Det var berigende at se og høre om maskinernes og produktets udvikling og det arbejdende folks forhold på datidens arbejdspladser.

Herfra en anbefaling af at besøge papirfabrikken og museet, skulle I komme der forbi.

Medlemsmøde

Efter besøget på papirfabrikken var Bent Ove vært i sit hyggelige hjem. Vi fik et godt bidrag til livets opretholdelse, inden vi fortsatte med medlemsmøde.

Indlægget her skal ikke forveksles med det pligtskyldige referat. Men Bent Ove fortalte om EF/EU og den udvikling han havde været med til fra sin tid som medlem af Socialdemokratiet – og dermed som aktiv netop med at udvikle forståelsen for EF. På et tidspunkt gik det op for ham, at det man fremhævede bare som et samarbejde i mellem lande bare ikke var rigtigt. Bent Ove blev mere kritisk, hvilket ikke faldt i god jord i Socialdemokratiet.

Vi kan mindes salig Per Hækkerup, der om slige problemer sagde: »I Socialdemokratiet bruger vi stokkemethoden.«

Men her sørgede man altså bare for, at medlemmer, der ikke fulgte den vedtagne propaganda, blev fjernet fra udvalg og andre poster i partiet.

Det gik op for Bent Ove at det var kommunister og deres støtte til Folkebevægelsen mod EU, der var den rigtige vej. Vi kan kritisere Socialdemokratiet for meget; men det var nu godt, de fik overbevist Bent Ove om, hvor han hørte hjemme.

Bent Oves ord gav anledning til en god diskussion bagefter. Det er godt at høre, når kammerater har noget på hjerte og så udtrykker det.

Rimkrøniken var den første bog, der blev trykt på dansk 1495. Tænk, det var over 5000 år siden papiret blev udviklet i Ægypten. Vi var langt bagefter – også Kina og Korea på det område. Til gengæld kunne Kong Harald skrive sit eftermæle om, at det var ham, der kristnede Danmark!!

En hilsen til Grækenland

Grækenlands Kommunistiske Parti (KKE) har holdt sin 19. kongres den 11.-14. april, men ønskede ingen gæster, kun hilsener. DKP sendte denne hilsen

Kære kammerater,

Tak for jeres brev. Vi forstår jeres vanskelige situation i Grækenland og håber, at I får en succesrig kongres. KKE har haft en lang historie siden stiftelsen i 1918. Dets erfaringer har været for alle kommunistiske partier, især i Europa, som også har alvorlige problemer.

Som I skriver, er marxismen-leninismen jeres kompas. Den omfatter al erfaring fra den internationale bevægelse. Lenin var leder af den russiske revolution, fra dannelsen af det bolsjeviki-

ske parti tidligt i 1900-tallet til Oktoberrevolutionen og Sovjetunionens første år. Han gav også en værdifuld vejledning til den internationale kommunistiske bevægelse. Denne vejledning, bevægelsens første praktiske erfaring, korrektionerne på basis af beslutningerne på Kominterns 7. kongres i 1935 såvel som alle de kommunistiske partiers erfaringer udgør en del af marxismen-leninismen.

Vi ønsker jer succes med jeres kongres og glæder os til at se jeres programudkast og dets konklusioner fra både Grækenland og den internationale kommunistiske bevægelse.

Med broderlig hilsen

Jacob Jensen

International sekretær, DKP

... og til Irak

Iraks Kommunistiske Partis repræsentation i Danmark holdt kulturel aften den 31. marts. Da ingen fra ledelsen var i stand til at deltage, sendte DKP denne hilsen.

Gode kammerater

I ønskes et stort tillykke med partiets 79-års-dag.

Vi glæder os med jer over de fremskridt, I har opnået i kampen for demokratiske rettigheder. Det gælder legaliseringen af partiet for 10 år siden, og det gælder den senere tilbagetrækning af de amerikansk-ledede interventionsstyrker. Om en måned kan vi i Danmark fejre 68-året for afslutningen af den tyske besættelse i Danmark i 1945 og den deraf følgende legalisering af DKP efter de fem mørke år, hvor mange af vore kammerater mistede livet i modstandskampen mod den fremmede besættelsesmagt. Det var en afgørende sejr i vor kamp for demokratiske rettigheder.

Men det er igen blevet ulvetider i vort lille land. Ikke fordi det sky rovdyr igen er set i vore skove efter 200 års fravær. Men derimod fordi den kapitalistiske systemkrise igen har ramt vort land – og resten af EU for den sags skyld. Overalt rulles faglige, sociale og demokratiske rettigheder tilbage med større eller

mindre modstand fra arbejderklassen. Det afslører kapitalismens grundlæggende anti-demokratiske indhold. Uanset om ulven ikklædes liberalistiske, borgerligt-demokratiske fåreklæder eller den optræder i religiøst-konservative eller åbenlyst fascistiske gevandter står kapitalismen i vejen for folkenes kamp for frihed. Det gælder fortsat, som et Folketingsmedlem for Enhedslisten sagde det for nogle år siden, at »demokratiet skal udstrækkes til det økonomiske område«. Det kan ikke ske under kapitalistiske produktionsforhold. Derfor er socialismen – og i sidste ende det kommunistiske samfund – verdens fremtid. En fremtid uden kapitalismens tro følgesvende, kriser og krige.

Vi ved, at I deler dette mål med os, og at vi også i de kommende kampe vil stå sammen for såvel bevarelse som styrkelse af arbejderklassens hårdt tilkæmpede rettigheder – i Danmark, Irak og overalt, hvor kapitalismen hærger.

I ønskes en god og festlig aften – længe leve den internationale solidaritet

Med kammeratlig hilsen

Henning Jakobsen

På vegne af DKP's Internationale Udvalg

Til kongres i Finland

Finlands Kommunistiske Parti (SKP) holder kongres den 8.-9. juni i Helsinki-forstaden Vantaa. Henning Jakobsen, medlem af forretningsudvalget og det internationale udvalg, deltager for DKP.

Venskabsforeningen Danmark-DDF Korea udtaler den 18. marts:

Stop krigsmanøvre-vanviddet i Korea

Venskabsforeningen Danmark – Den Demokratiske Folkerepublik Korea udtrykker hermed den dybeste bekymring over de fortsatte omfattende krigsøvelser i Sydkorea vendt imod DDF Korea i nord. Siden midten af februar har store militære styrket ledet af USA's overkommando afholdt farlige og provokerende krigsøvelser i Sydkorea og farvandene omkring. Først den såkaldte Foal Eagle Fælles Krigsøvelse og nu den såkaldte Key Resolve, der er planlagt til at løbe til april. Ud over tropper fra USA og Sydkorea deltager også militære enheder fra Danmark, Storbritannien, Canada, Australien og Colombia. I øvelsen deltager bl.a. det atomvåbenbevæbnede hangarskib George Washington samt et stort antal F-22 Stealth Fighter og B-52 strategiske bombefly, der er udtryk for absolut optrapning i forhold til tidligere øvelser.

Krigsøvelserne afholdes tæt på DMZ-zonen til DDF Korea med stor fare for, at eventuelle fejl og misfortolkninger kan udløse en ny Korea-krig.

Krigsøvelserne har til formål at øve militært angreb og invasion i DDF Korea samt at lægge et militært pres på landet. Krigsøvelserne opfattes af DDF Korea som en aggressiv provokation imod landet og dets befolkning og er på alle måder

medvirkende til at forværre spændingen og krigsfaren på den koreanske halvø.

Derfor kræver Venskabsforeningen Danmark-DDF Korea, at den vanvittige og farlige Key Resolve krigsøvelse vendt imod DDF Korea omgående afblæses. Den har været i gang alt for længe og kun dag for dag forøget spændingen og konfrontationen i Korea til det yderste.

Vejen til fred og forsoning i Korea går ikke gennem krigsøvelser, oprustning, blokade, sanktioner og dæmonisering, men gennem genoptagelse af dialog i Korea.

Vi opfordrer derfor den danske regering til at indstille dansk deltagelse i Key Resolve i Sydkorea og til at ophøre med blindt at følge USA's Korea-politik. I stedet opfordres regeringen til internationalt at bakke op om en Korea-politik byggende på indsigt, fredelig dialog mellem parterne i Korea-konflikten samt indgåelse af en fredsaftale til afløsning af den 60 år gamle våbenhvileaftale, der blev indgået efter afslutningen af den blodige Korea-krig i 1953.

Med venlig hilsen

Anders Kristensen / Ulrich L. Larsen

Det atomvåbenbevæbnede hangarskib USS George Washington til krigsøvelse i Korea

Autobranchen Metal Århus udtaler fra sin generalforsamling torsdag d. 11. april 2013 følgende:

Generalforsamlingen noterer med stigende bekymring, at Thorning-regeringen tilsyneladende fortsætter den helt uholdbare vej mod yderligere konfrontation med fagbevægelsens medlemmer. En videreførelse af denne uforståelige strategi vil, udover at være et eklatant løftebrud, efterlade fagbevægelsen som en åben ladeport for yderligere politiske angreb.

De århusianske automekanikere anerkender, at regeringen står overfor voldsomme udfordringer efter det seneste folketingsvalg. Vi skal derfor i den sammenhæng stærkt opfordre S og SF til i langt højere grad at bruge kræfterne på at cementere det politiske fundament, der var baggrunden for fagbevægelsens medlemmers opbakning til den røde blok ved valget. Generalforsamlingen skal på den baggrund pege på:

- *Beskæftigelsesindsats* – at skabe job, f.eks. gennem ændring af reparationsgrænsen for trafikskadede biler. Stoppe de utålelige angreb mod de svageste i vores samfund – syge, kontanthjælpsmodtagere og arbejdsløse, der uden egen skyld er sendt ud i arbejdsløshedens forbandelser uden udsigt til job, men derimod til yderligere fornedrelser af en regering, der helt uforståeligt har slået hånden af dem.
- *Folkeskolen* – at anerkende folkeskolelærernes indsats og fortsat arbejde for at folkeskolen igen gøres til folkets

skole. At det faglige niveau i folkeskolen styrkes massivt, så alle uanset indtægtsforhold får lige muligheder ved fremtidige uddannelser.

- *Ungdomsuddannelser* – at sikre at alle unge får en uddannelse efter folkeskolen. At de erhvervsfaglige uddannelser endelig får tilført de midler, der gør, at uddannelsesmiljøerne bliver mindst lige så attraktive som på de gymnasier, der efterhånden ligger på hvert et gadehjørne.

Vi søger derfor politikere til nu at træde i karakter og en gang for alle få standset den altødelæggende politiske kurs, der i værste fald bringer skræmmende sammenligninger om, hvad der er foregået på arbejdsmarkedet i Tyskland efter gennemførelsen af Hartz IV-planen for 10 år siden.

En såkaldt vækst- og konkurrenceplan der, udover at have sendt de sydeuropæiske lande ud over den økonomiske afgrund, har efterladt den tyske fagbevægelse i knæ med kæmpe organisationsproblemer og et minimeret arbejderparti, der får mere end svært ved at genvinde regeringsmagten i et efterhånden uhyggeligt klassesdelt Tyskland.

Formand
Lasse Böttcher

Dirigent
André Nielsen

Udtalelse fra DKP's Faglige Udvalg:

Vis solidaritet med lærerne – stop udsalget af den danske model

Det har fra starten af forhandlingerne om de offentlige overenskomster stået helt klart at lærerne skulle agere prøveklud for et angreb på de offentlige overenskomster. Påskuddet var en central arbejdstidsaftale, som sikrer lærerne tilstrækkelig forberedelsestid, som ifølge regeringens tropper i Kommunernes Landsforening (KL) skal erstattes af lokal diktat. Lockout'en af folkeskolelærerne og andre undervisere fra starten af april var derfor ingen overraskelse. Nogen overraskelse har dokumentationen af et tæt parløb mellem regeringen og KL heller ikke været, ligesom vi også med sikkerhed kan påpege, at de aktuelle overenskomster og Folkeskolereformen ikke mindst skal tilfredsstille EU's krav om et »dereguleret« arbejdsmarked, dvs. et arbejdsmarked uden indflydelse for de faglige organisationer. Endelig kan det konstateres, at hvis angrebet på

lærerne lykkes, står andre offentligt ansatte og siden privatan-satte for tur.

På den baggrund støtter DKP's Faglige Udvalg de lockoutede lærere i deres krav om rimelige arbejdsforhold.

Vi afviser et regeringsindgreb – og fordømmer i særdeleshed regeringens reelle støtte til KL's krav.

Vi afviser helt generelt indblanding fra regering og EU i den frie forhandlingsret.

Vi opfordrer til gengæld til omfattende solidaritet med lærerne, også fra den øvrige fagbevægelse – samt ikke mindst til massiv folkelig deltagelse i de faglige aktiviteter, som lærerne organiserer.

Vedtaget på møde i DKP's Faglige Udvalg den 13. april 2013

Offentligt møde om EU-modstandens udvikling

Ungkommunisternes 11. stormøde blev afholdt som et offentligt debatmøde i Socialisternes Hus i Aalborg d. 16.-17. marts. Med oplæg af Jørgen Grøn, talsperson for Folkebevægelsen mod EU, var hovedemnet EU-modstandens udvikling i folketinget siden 1972 og frem til i dag. Det centrale spørgsmål som Ungkommunisterne ønskede at

kritiske overfor EU-projektet, på trods af dets stadig mere udemokratiske og ideologiske væsen.

Jørgen Grøn indledte med at fortælle om hvordan 60'ernes store diskussioner om Det Europæiske Fællesskabs (EF) udvidelse fra »de 6« til »de 7« (Storbritanniens medlemsskab) førte til, at Socialdemokratiet stillede forslag om folkeafstemning om Danmarks indtrædelse i 1972. Det var som bekendt trusler om prisstigninger på fødevarer og andre skræmmekampagner, der fik danskerne til at stemme ja til indlemmelsen.

Modstanden i Socialdemokratiet

Til venstre for socialdemokraterne var partierne konsekvent modstandere af EF, men også i Socialdemokratiet var et markant mindretal af medlemmer imod Danmarks medlemsskab, heriblandt Svend Auken og Ritt Bjerregaard. De to skiftede imidlertid holdning efter folkeafstemningen, fordi det ifølge dem selv var nødvendigt for »at få indflydelse«. For deres funklende karrierer som levebrødspolitikere skulle dette vise sig at være en klog beslutning, for ved det første EF-parlamentsvalg i 1979 ekskluderede Socialdemokratiet flere parti-medlemmer pga. deres deltagelse i valgkampagner for Folkebevægelsen mod EF, heriblandt også dem, der opstillede som kandidater på modstandernes valgliste.

Ifølge Jørgen var det dog først lidt senere, at EU-modstanden blev helt aflivet i Socialdemokratiet. I folketinget stemte både socialdemokraterne og de radikale imod »EF-pakken«, der midt i 80'erne skulle åbne mulighed for den senere oprettelse af det indre marked, men da danskerne ved den vejledende folkeafstemning i 1986 stemte ja, lagde de to oppositionspartier den sidste EU-kritik fra sig for bestandigt.

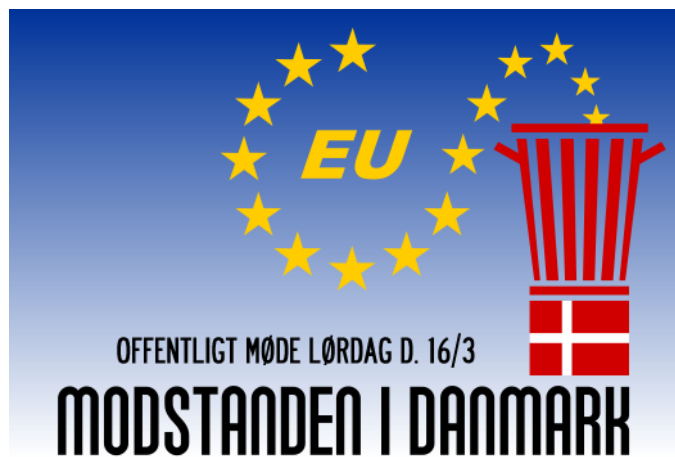
På mødet i Aalborg gav Jørgen Grøn sin analyse af, hvilke diskussioner, magtkampe og øvrige udviklinger i den politiske debat i firserne og halvfemserne der ledte til, at mange af de EU-kritikere der var i Socialdemokratiet og SF forsvandt. Jørgen Grøn er talsperson for Folkebevægelsen mod EU, bestyrelsesmedlem for SF i Nordjylland og tidligere byrådsmedlem for SF i Hobro.

Modstanden i Socialistisk Folkeparti

I Socialistisk Folkeparti (SF) var EU-modstanden stadig dominerende, da partiet i 1992 var med til at sikre et dansk nej ved folkeafstemningen om Maastricht-traktaten med deres kampagne »Holger og konen siger nej til unionen«. Efter folkeafstemningen opstod det fænomen, som Jørgen Grøn med reference til i dag kalder SF-syndromet: »Når man får en sejr skal man absolut ødelægge den«. Der var udsigt til, at Socialdemokratiet, Radikale Venstre og SF skulle danne regering sammen ved det kommende folketingsvalg, og her øjnede SF en mulighed for at bejle for ministerposter ved at støtte Edinburgh-aftalen, der godkendte Maastricht-traktaten vedhæftet Danmarks fire forbehold i EU. Under den nye folkeafstemning om Maastricht-traktaten i 1993 førte SF nu officielt en ja-kampagne. De tillod dog også de SF'ere der var modstandere at lave deres egne mindre nej-kampagner.

Efter EU-modstandens og demokratiets nederlag med godkendelsen af traktaten gik tre centrale skikkelser i SF i front for at dreje partiet i en EU-positiv retning. John Iversen, der tidligere havde siddet som stærkt EU-kritisk medlem af EU-parlamentet, Johs Poulsen og Steen Gade bekendte klart kulør som EU-føderalister i et forsøg på at ændre partiets EU-linje fundamentalt. Et par år senere skiftede John og Johs parti til hhv. Socialdemokratiet og Radikale Venstre, mens Steen Gade blev formand for propagandaorganisationen Nyt Europa.

Senere i halvfemserne blev Pernille Frahm spydspidsen af den tilbageværende EU-modstand i SF. Opbakningen til Edinburgh-aftalen var imidlertid starten på den klassiske rutsjetur. SF udviklede sig efter murens fald officielt fra at være et EU-modstanderparti til at være et EU-kritisk parti og i dag et EU-tilhængerparti. Det sidste blev slået fast med syvtommer-søm, da Margrethe Auken overtog Pernilles plads i EU-parlamentet i 2004. Partiet, der oprindeligt var i valgforbund med Folkebevægelsen mod EF i 80'erne, har nu siden 2009 været i

valgforbund med Socialdemokraterne og Radikale Venstre. Året før godkendte dets medlemmer af folketinget den nye EU-grundlov Lissabontraktaten uden at kræve folkeafstemning.

Diskussion og råhygge

Efter Jørgen Grøns oplæg fortalte en aktivist fra Ungkommunisterne kort om den aktuelle udvikling i EU. Finanspagten og de nye beføjelser, der overdrages til EU med den såkaldte bankunion, tilsidesætter de danske forbehold og trækker den sidste beskedne økonomiske selvbestemmelse ud af medlemslandene. I den efterfølgende plenumdiskussion kom flere mødedeltagere ind på, at SF på mange måder har begået de samme fejl i 00'erne som med Maastricht-traktaten i 1992. Partiet har haft et overordnet mål om at komme af med Anders Foghs regering, hvorfor EU-modstanden er blevet gjort til et tabueme i bestræbelserne for at finde fælles fodslag med Socialdemokraterne og Radikale Venstre.

Ifølge Jørgen skal man imidlertid ikke mange spadestik ned under partiets facade for stadig at kunne finde EU-modstand i dag. Især i partiets ungdomsorganisation undrer mange medlemmer sig over, hvordan man kan støtte den overstatslige

neoliberale konstruktion, og ved de to seneste landsmøder i Folkebevægelsen mod EU er aktive medlemmer af SFU Aarhus blevet stemt ind i landsledelsen af græsrodsbevægelsen.

Som festlig afrunding på mødet i Aalborg sluttede vi af med at deltage i fejringen af Saint Patrick's Day på byens irske pubber. De danske politikere kunne lære noget af de irske – de respekterer stadig deres nationale grundlov og giver befolkningen mulighed for at sige NEJ til EU ved folkeafstemning om nye traktater!

Stem på Ungkommunisterne til november!

Ungkommunisterne er en selvstændig ungdomsorganisation, der byder alle unge revolutionære socialister velkommen under de ægte røde faner. Organisationen lægger vægt på, at den er politisk og økonomisk uafhængig, men også samtidig virker som fælles ungdomsorganisation for de to største danske kommunistpartier, Danmarks Kommunistiske Parti (DKP) og Kommunistisk Parti i Danmark (KPiD). Flere steder i landet opstiller medlemmer af Ungkommunisterne til regionsrådsvalget i november i år.

Interview af Esben Hansen

Dea Petersen er 24 år og kommer fra Sønderjylland. I sommeren 2010 flyttede hun til Nærum for at studere bioteknologi på DTU. Med sig i bagagen havde hun en samfundskritik, der var blevet vakt i gymnasiet:

»Jeg meldte mig ind i SFU imens jeg tog min studentereksamen. Men da der så var folketingsvalg i 2011 skiftede jeg parti over i Enhedslisten, fordi jeg mente at SF havde taget en forkert drejning. Jeg opdagede imidlertid hurtigt, at jeg heller ikke hørte hjemme der, og efter jeg havde besøgt K-festival, besluttede jeg mig for at melde mig ind i Ungkommunisterne og sidenhen også KPiD.«

Til november opstiller Dea til regionsrådsvalget i Region Hovedstaden:

»Jeg er blevet træt af at høre på politikernes flotte ord om, hvor meget de vil gøre for de almindelige mennesker her i samfundet. Det står efterhånden klart for enhver, at det nærmere er magten og rampelyset, der tiltrækker dem. Det er ikke det jeg vil med mit politiske engagement, jeg behøver ingen borgmesterstilling, da jeg ved fra historien, at de gennemgribende samfundsforandringer kommer nedefra – det er derfor jeg er kommunist!«

Men hvorfor stiller du så op til regionsrådsvalget?

»På kort sigt er det kommunisters vigtigste opgave at vise folk, at der findes et alternativ til den politik, der føres inde på borgen. 99% af alle dagblade i Danmark er borgerlige, hvilket betyder, at den sværeste opgave bliver at komme ud til befolkningen med vores politik. Hvis jeg bliver valgt ind i regionsrådet, vil jeg kæmpe for reelle forbedringer her og nu! Men det er absolut også nødvendigt med en ny politisk kurs generelt både lokalt og globalt. Jeg frygter, at hvis det ikke lykkedes os at komme nok frem med vores budskaber, så vil kapitalismen nedbryde den verden vi lever i. Vi står overfor mange miljøudfordringer, der ikke kan løses i et system præget af evig jagt på profit. Det er alvorligt, socialisme er fremtiden, hvis man altså

ønsker vi skal have en fremtid!«

Ungkommunisterne fører for tiden en kampagne mod Krifa – hvorfor gør i det?

»Det er svært at få unge til at forstå fagbevægelsens rolle i samfundet i dag og det hjælper så slet ikke på sagen, når de gule discount-fagforeninger narrer folk med billige priser. Disse fungerer nemlig ikke som interesseorganisationer, de udplynder bare folks pengepunge. Krifa modarbejder fagbevægelsens oprindelige formål, som er at fungere som arbejdernes kamporganisation, der kan sikre os ordentlige arbejdsforhold, og hjælpe os med at beholde vores tilkæmpede rettigheder.«

Ungkommunisterne i Folkets Radio

Som et led i opreklameringen af det offentlige møde i Aalborg lod Allan fra Ungkommunisterne sig interviewe om de unges holdning til EU i Folkets Radio. Hør interviewet på www.ungkommunisterne.dk

Hvad forstår man ved revolution?

Ordet revolution har givet anledning til en del diskussion, ikke mindst i Enhedslisten. Er det borgerkrig og henrettelser i Rold Skov? Er det storm på Vinterpaladset? Får folk kun lov at beholde deres tandbørster? Det følgende er en stærkt redigeret udgave af et debatindlæg i Enhedslisten Århus' debatmail. Det gør ikke krav på at være den endelige sandhed.

Revolution betyder omvending/omvæltning og kan have mange betydninger alt efter sammenhæng (navnlig hvis man arbejder inden for reklamebranchen).

Inden for marxismen betegner revolution udskiftningen af et samfunds produktionsmåde med en anden (f.eks. fra kapitalisme til socialisme) og dermed et samfunds udskiftning med et andet. Uanset hvordan denne udskiftning finder sted, altså om den sker ved et progressivt kup, en blodig borgerkrig eller stille og fredeligt – mere eller mindre ad parlamentarisk vej. Eller whatever. En revolution kan godt gå den gale vej, i så fald bruger vi præfikset kontra.

Det vigtige er udskiftningen af samfundets produktionsmåde, den fremherskende produktionsmåde (der kan godt findes rester af gamle produktionsmåder og stumper af fremtidige produktionsmåder i et samfund). Udskiftningen behøver ikke kunne sættes til et præcist skæringspunkt. Revolutionen fra feudalisme til kapitalisme skete ganske gradvist, selv om kapitalisternes/borgerskabets erobring af den politiske magt også indimellem foregik ganske abrupt. Samfundets overbygning ændredes til den nye produktionsmåde.

Vi i går ind for socialisme. Dvs. at de væsentligste (i hvert fald) produktionsmidler, samt jorden, bankerne og naturrigdommene er samfundsejede og -kontrollerede. Demokratiske kontrollerede. Og at de bruges til gavn for den brede, arbejdende befolkning (og andre gode folk). At staten i et kapitalistisk samfund måtte eje en eller anden virksomhed gør ikke samfundet socialistisk. Produktionsmidlerne behøver ikke være styret i detaljen af et centralt, statsligt kontor, selv om jeg selv forventer, at en vis fælles planlægning i store linjer vil være særdeles hensigtsmæssig. Kollektivt styrede (arbejderstyrede) virksomheder duer også.

Man kan såmænd også forestille sig små, kapitalistiske virksomheder i funktion i et socialistisk samfund. Så længe de ikke kan dominere dette samfund. Sådan noget havde man i DDR, og mig bekendt fungerede det godt.

Problemet kommer, hvis der er udbredt privat ejendom (til produktionsmidler, jord osv.). I så fald bliver det »socialistiske« samfund uhyre sårbart over for kriser, spekulation, økonomisk sabotage, investeringsstop, kapitalflugt og korruption. Et sådant samfund bliver, med et nytestamentligt udtryk, en bygning på sand. Ren overbygning uden bærende basis. Har vi (og den arbejdende befolkning) ikke kontrol over produktionen, så har vi lige så meget styr over samfundsudviklingen, som vi i dag har over den førte politik i Danmark. Vi kan råbe og skrike – intet betyder det. Har vi ikke den kontrol, må vi sikres os den, eller begynde at bage gulerodskager! Så er vi overflødige.

Spørgsmålet er selvfølgelig, hvad vil borgerskabet gøre, når det føler, at magt og rigdom glider det af hænde? Og hvad pokker stiller vi så op? Det er et spørgsmål, som vi slet ikke har svar på. DKP er i umindelige tider gået ind for en fredelig revolution. Jeg kender ikke partihistorien godt nok til at kunne sige siden hvornår.

Vi kan ikke kæmpe for socialisme uden at tage stilling til de spørgsmål. Erfaringerne fra lande, hvor man har forsøgt den fredelige vej, er ikke opmuntrende. På den anden side rækker min fantasi ikke til, hvordan vi skulle kunne sejre i en situation med »omfattende voldshandlinger« – ikke med de geografiske m.v. forhold vi har. Så vi bør lade være med at romantisere den situation. Det fejlslagne kup mod Hugo Chávez i 2002 synes på den anden side at vise, at det ikke behøver gå helt så galt (ifølge Wikipedia blev 20 dræbt). Skal vi have en fredelig revolution, må vores overmagt være så stor, at vi ikke kan væltes. Den er svær. Men vi er nødt til at løse den. Det kræver meget »spræk« i gaderne.

Så revolution er en udskiftning af produktionsmåden, uanset hvordan det sker. Men det er meget relevant at diskutere, hvordan det sker og hvordan vi organiserer tingene bagefter, selv om vi reelt er nødt til at gøre os erfaringerne undervejs (og korrigere i stedet for at lægge låg på problemerne). At flytte to kommaer og en tankestreg i en finanslov rækker ingen vegne – i sig selv. I bedste fald kan det give folk mod på noget mere, men det kræver, at det er andre end Folketinget, der sætter dagsordenen.

Ditlev V. Petersen
Mørke

Debat om Niels Bohr og dialektisk logik

Af Lars Ulrik Thomsen

Artiklen *Niels Bohr: En odysse i tid og rum* som blev bragt i det engelske tidsskrift *Communist Review* i 2012, følges nu op af en debat i det nye nr. af tidsskriftet (nr. 67) om Niels Bohrs erkendelsesteori og den dialektiske logik.

Debatten er med professor Erwin Marquit, som er mangeårigt medlem af CPUSA og som har beskæftiget sig med forholdet mellem naturvidenskab og filosofi på amerikanske universiteter, i bøger og en lang række artikler. Debatten bringes i uddrag i august-nummeret af *Skub*.

Keynes og krisen

Af Kjeld Stenum

Tak til Jacob J. Jensen for artiklen i *Skub* nr. 1, 2013, som jeg synes retter fokus et vigtigt sted hen, nemlig imod de økonomiske modeller, som ligger til grund for de forskellige forsøg på at løse kapitalismens kriser. Jeg synes også, det er korrekt at koncentrere sig om liberalisme og keynesianisme i den sammenhæng. Og jeg er enig, når Jacob distancerer sig fra illusionerne om, at Keynes var socialist. Keynes gik i kødet på liberalismens påstande om, at kapitalismen havde det bedst ved at blive overladt mest muligt til sig selv, men hans perspektiv var at bevare kapitalismen. Jeg synes dog, der er en lille pointe om Keynes, som jeg egentlig ikke tror, Jacob er specielt uenig i, men som på den anden side drukner en smule i hans artikel. Hvilket jeg synes er synd, da vi på venstrefløjén alt for ofte i mangel af bedre ender i en halvhjertet tilslutning til de keynesianske krav til økonomien (langsigtede offentlige investeringer og stimulering af forbrug), når vi skal give »realpolitiske« bud på, hvad der skal gøres ved den nuværende krise.

Som jeg ser det, løb kapitalismen ind i en permanent krise ved krakket i 1929, som den aldrig kom sig af og ikke fandt nogen løsning på, før det hele endte i 2. verdenskrigs totale kollaps. Krisen var en overproduktionskrise, men den var også en krise, der kom af aldrende kapitalismes forkvaklede magt-strukturer, af, at finanskapitalen havde fået for megen magt. Men det får finanskapital nærmest uundgåeligt som konsekvens af »fri« konkurrencekapitalismes u hæmmede udvikling over tid. Har man penge nok til det, får man mere ud af at investere fleksibelt efter de største profitter, altså spekulere i at flytte pengene rundt mellem forskellige aktier og andre værdipapirer, fremfor som den gammeldags fabriksherre at binde dem i kun én virksomhed. Og har man først slået sig op som finanskapitalist, er man ligeglad med, om pengene kommer fra produktionen eller fra mindre heldige spekulanters lommer, bare de er store nok. Keynes selv, der i øvrigt skrev bidende imod børs-spekulationens styring af økonomien, mente, at krisen i 1929 kom af, at så megen kapital efterhånden var bundet i kapitalafskrivninger, at forbruget gik i stå og produktionen derfor blev lammet. Oversat til en terminologi, *Skub*'s læsere nok er mere fortrolige med, kan man vel sige, at han analyserede den som en overproduktionskrise, der havde at gøre med, at så stor en del af kapitalen var bundet i produktionsapparatet, altså med lave profitter. Keynes' medicin var at bruge ethvert tænkeligt politisk håndtag til at sikre, at investeringerne i samfundet hele tiden balancerede med fuld beskæftigelse, for så ville kapitaltilvæksten være maksimal. I stedet for børspekulanternes kortsigtede jagt på de nemme og hurtige profitter ville han have offentlige langsigtede investeringer og stimulering af forbruget. I den sammenhæng mente han, at rentestyring og skattepolitikken var nogle af de tilgængelige politiske håndtag. Men hans teorier kom først frem kort før krigen og fik ikke tilstrækkelig

indflydelse i mellemkrigstiden – medmindre man da opfatter Hitlers oprustning og krigen som et tysk bud på Keynes' langsigtede offentlige investeringer. Derimod er det nok ikke for meget at sige, at det var keynesianisme, der genrejste kapitalismen efter krigskollapset. Måske havde den genrejsning slet ikke været mulig uden keynesianisme, der jo virkelig for et stykke tid kan lokke investeringerne væk fra spekulativ og tilbage i produktionssektoren.

Der er imidlertid den hage ved keynesianisme, at offentlige investeringer koster penge, og det gør andre former for forbrugsstimulering også. Og de penge må det offentlige låne, hvilket jo umiddelbart styrker finanskapitalens magt, da det er den, der har pengene. Som Jacob også er inde på, anså Keynes ikke det problem for afgørende, fordi han mente, at den produktionsudvidelse og økonomiske trivsel, hans politik ville medføre, rigeligt ville opveje gældsætningen. Faktisk mente han, at hans politik ville føre til sådan en kapitalrigelighed, at renten automatisk blev så lav, at finanskapitalen blev overflødiggjort (han kaldte det for et »medlidendhedsdrab« på finanskapitalen), og så ville revolutionære omvæltninger af kapitalismen også blive overflødige. Sådan kom det imidlertid ikke til at gå. Når man spiller magt over i hænderne på finanskapitalister, skal de nok finde ud af at udnytte den til at skumme fløden af den udvikling, de får magt over. Og det viste sig i praksis ikke at være så let at styre rentefoden politisk, for blev der få penge at tjene på at låne ud til produktion, fandt finanskapitalisterne blot andre steder at investere. Så jo mere magt de fik med den øgede efterspørgsel på lån, des mere udnyttede de uundgåeligt den magt til at lade renten stige. Det skulle de have været forhindret i, men det kunne man dårligt forhindre dem i uden at forgribe sig på de kapitalistiske økonomiers mest grundlæggende principper. Og rentestigning, inflation med deraf følgende betalingsbalanceunderskud, og offentlig gældssætning blev i løbet af nogle årtier til ubærlige konsekvenser af »uhæmmet« keynesianisme. En del af os husker vel fra firsernes begyndelse snakken her i Danmark om økonomien, der var godt og vel på vej ud over afgrunden, men som en Anders And på vej ud over vandfaldet på en eller anden naturstridig måde åbenbart alligevel har holdt sig tilstrækkeligt svævende til at leve endnu. Og det var langt fra kun Danmark, der havde problemer med »uhæmmet« keynesianisme. Jeg mener, det var et både reelt og generelt problem for de fleste vestlige kapitalistiske økonomier. Og jeg synes, det er lidt for vagt, når Jacob udtrykker sig derhen, at keynesianismen ikke har en universalløsning på kapitalismens problemer. Den har overhovedet ingen løsning, den formår i en periode at skubbe dem foran sig, og ikke andet. Efter min mening havde de borgerlige i slutningen af halvfjerdserne fuldstændig ret i, at keynesianismen havde spillet fallit. Når der kom en nyliberalistisk reaktion i en række lande (Thatcher, Reagan, Schlüter osv.), så

havde det en yderst reel grund. Keynesianismen havde ikke evnet at løse kapitalismens tilbøjelighed til at udvikle kriser.

Men det er selvfølgelig mindst lige så vigtigt at sige, at havde keynesianismen spillet fallit, og var der en reel grund til at reagere på den, så var nyliberalismen ikke den rette reaktion. Nu var de offentlige investeringer imidlertid efter krigen blevet en så integreret del af de fleste vestlige økonomier, at et virkelig radikalt nyliberalt opgør med keynesianismen krævede højre-ekstreme »løsninger«, der heldigvis kun ganske få steder var politisk – eller måske rettere militært – mulige. Så det er nok mest korrekt at tale om økonomierne efter halvfjerdserne som keynesianisme modificeret med nyliberalisme. Jeg er med andre ord ikke helt enig med Jacob, når han beskriver de seneste årtiers politiske bestræbelser som kun nyliberalistiske. Men *never mind*, hverken det ene eller det andet eller det tredje duer. Vi står ikke ved et valg mellem keynesianisme eller nyliberalisme og heller ikke overfor at kunne vælge en cocktail af begge dele. En »cocktail« imellem keynesianisme og nyliberalisme er ikke en cocktail, men ubeslutsomhed imellem at vælge offentlige investeringer eller offentlige nedskæringer. Kriserne er dybest set skabt af, at finanskapitalisterne, der flyver troløst rundt og investerer snart i den ene, snart den anden slags aktie eller værdipapir for at suge profit der, hvor den i øjeblikket flyder rigeligst, de har fået for meget magt. Det er én af de vigtigste grunde til, at industrikapitalisterne, der jo låner pengene af dem, må presse produktionen så åbenlyst urimeligt meget og holde sig så meget a jour med de nyeste produktionsmetoder og den billigste arbejdskraft (migrantarbejdere, *working poor* osv.), at købekraften i samfundene udhules og overproduktionskriserne bliver mere og mere ukontrollable. Industrikapitalister af i dag er mere pressede til at være umenneskelige, fagforeningsfjendske osv., end de måske selv ønsker eller finder politisk hensigtsmæssigt, for ellers forsvinder investeringerne. Og der er næppe nogen ende på, hvor langt de er villige til at lade sig presse ud ad den vej. De er mere afhængige af at holde fast i investeringerne end af en trofast og tilfreds arbejdsstyrke. I et samfund bygget op på vores måde er der meget, meget langt til, at selv de mest elementære humanitære hensyn kan spille nogen som helst rolle i den økonomiske planlægning. Sammenfald imellem højtudviklet kapitalisme og humanitære hensyn er fuldstændig tilfældig og absolut forbigående.

Finanskapitalisternes magt er også årsag til, at irrationelle spekulationsbobler som boligboblen kan vokse frem og underminere hele nationale økonomier. Den slags poker-kapitalisme, hvor finanskapitalisternes efterspørgsel efter profitable investeringsområder driver priserne i udvalgte sektorer (boliger i Europa og USA, *landgrabbing* i udviklingslandene osv.) hurtigere i vejret end det stadig sløvere afkast af industriinvesteringer (hvor kapitalisterne altså begynder at leve af at stjæle af hinandens lommer i stedet for af reel produktion), voksede frem netop i ly af nyliberalismens forsøg på at begrænse statsinterventionismen mest muligt og sikre finanskapitalen mest mulig fri udfoldelse. Og derfor står vi, hvor vi står i dag. Både keynesianisme og nyliberalisme har spillet fallit. Både keynesianisme og nyliberalisme er politikker, der aktivt bidrager til at spille mere og mere magt over i hænderne på finanskapitalisterne, endda selv om i hvert fald Keynes helt sikkert ønskede alt

muligt andet, og det er der utvivlsomt også liberalister, der gør, for der findes også liberalister, der kan se, at finanskapitalisme ikke har noget med økonomisk frihed at gøre, ikke for andre end finanskapitalisterne, i hvert fald.

Jeg synes modsat Jacob, at der er tegn på en nykeynesiansk reaktion på den nyliberalistiske periode. Jacob taler om Japan, som var det en keynesiansk undtagelse. Men man kunne også nævne mange af de latinamerikanske økonomier eller en ting som Obamas investeringer i den amerikanske bilindustri, ligesom de politiske vinde i flere europæiske lande, bl.a. vores eget, er begyndt at blæse i mere Keynes-venlige retninger. Men denne reaktion er af gode grunde endnu mere halvhjertet, end den nyliberalistiske reaktion på keynesianismen var. Politikerens svingninger mellem den ene og den anden forældede »løsning« kan næppe i længden skjule, at det ikke længere lader sig gøre at forene kapitalismen med en almindelig human samfundsadministration. Og deres halvhjertethed og rådvildhed bliver mere og mere udtalt. Af frygt for at falde i den ene grøft iler de over i modsatte vejside og snubler direkte ned i den anden. Og når de opdager, at det slår man sig ved, tumler de tilbage imod den første grøft igen. Eller ender med at rende forvirrede rundt midt på vejen, hvor de bliver kørt over ende af den økonomiske udviklings tunge trafik.

Jeg tror, vi måske er begyndt på en periode som den, der startede i 1929, hvor valget står imellem at gøre op med kapitalismen eller lade den kollapse, som den gjorde i 2. verdenskrig. Og denne gang findes der næppe nogen keynesiansk medicin, der er stærk nok til at genrejse den. For den er i forvejen pumpet så meget op, som den kan tåle, med keynesianisme. Politikerne tør og kan ikke for alvor endnu engang begynde en politik lagt an på storstilet offentlig låntagning i en situation, hvor så mange nationale økonomiers store problem allerede fra start netop er, at de er endt i en gældsfælde. Politikerne ved godt, at det kun vil give finanskapitalisterne (hvoraf en del i dag kommer fra Kina) endnu større magt. Finanskapitalens magt er allerede så koncentreret og så global, at det er en smal sag for den at udmanøvrere de fleste politiske beslutninger, f.eks. handlingslammer truslen om at flytte til et andet land effektivt de fleste politikere. Og sådan må de ting udvikle sig i lande, hvor man ønsker at køre efter kapitalistiske principper. Både nyliberalisme og keynesianisme har haft deres tid og spillet fallit. Så enten må vi finde os i, at kapitalismen mere og mere vil »løse« sine problemer ad højreekstrem vej, for til sidst at kollapse, som den gjorde i 2. verdenskrig. Eller også må vi bryde finanskapitalisternes magt, hvilket erfaringerne med keynesianismen vel efterhånden har vist ikke lader sig gøre indenfor en kapitalistisk forfatnings rammer. Modsat Jacob tror jeg, vi bør konkludere, at der ikke længere findes økonomiske modeller, som *både* kan vise vej ud af krisen og bevare kapitalismen. Vi må vælge imellem at lade kapitalistisk krise styre politikken eller gøre op med kapitalismen. Er det sådan, er det vigtigt klart at bringe dette perspektiv ind i diskussionerne, frem for at rende lige så rådvilde rundt som politikkerne for eventuelt at ende med at ride med på den spirende nykeynesianske bølge, blot fordi der jo skal gøres et eller andet ved den hele elendighed.

Mindets tavle

Foranlediget af Ole Odgaard har DKP behandlet spørgsmålet om mindetavlen over de kammerater, der mistede livet i modstandskampen. Problemet har været oppe både i landsledelsen og på møder i Midtjysk Distrikt. Den store mindetavle har ikke haft en plads at hænge på, siden vi mistede Land og Folks hus i Dronningens Tværgade i København.

Mig bekendt har vi ikke fundet en løsning endnu.

Problemet er ikke bare et praktisk problem; men en sørgelig konstatering om hvordan det går, når det går tilbage.

DDR-forfatteren Anna Seghers omtaler i bogen *De Døde forbliver Unge* dem, der mistede livet i den tyske frihedskamp mod nazisterne. Mange kommunister og modstandere af nazismen blev banket ihjel i baggårde og senere i KZ-lejre. Det er dem, Anna Seghers belærer os om, at de altid vil stå for os som evigt unge – levende eksempler for os, der fortsætter kampen.

Den kommunistiske bevægelse er altid gået frem og tilbage; men årene i 1980 og 1990'erne var en afgjort alvorlig vending på mange måder; men lad mig begrænse mig til her at fastholde minderne og respekten for den enkelte kammerat.

Det var de tyske kammerater, der først havde kæmpet mod nazisterne, og de overlevende havde været med til at oprejse en arbejderstat på tysk jord.

De der havde stået for Det Tredje Riges domstol, de der havde været i kz-lejr – de blev igen ofre for den »frihedens rus,« som imperialisternes aviser kaldte sammenbruddet. Nu stod de frihedskæmpere igen for kapitalisternes domstol godt nok med andet navn. Men Præsident Honecker måtte flygte til Sovjet, hvor der dog ikke var så meget kammeratskab tilbage, at han kunne beskyttes.

Han døde som landflygtig. Dansen om Guldkalven var så øredøvende, så vi overså ofrene – vore kæmpende kammerater og den arbejdsløshed og ydmygende udvikling, der fulgte i de tidligere socialistiske lande. Det var en hård udfordring til de levende kammerater, hvor mange valgte at være politisk døde eller gå direkte over til de nuværende sejrende.

Det skal vi ikke fordømme dem for; men man har vel lov at

udtrykke, at vi savner dem i vore rækker og undrer os over, at de nu støtter NATO og EU. Det er dog en anden form for international solidaritet.

Der er faktisk tomme pladser nok i vores kupeer. Men sørgeligt er det også, at vi i DKP dårligt har tid til at registre dem, der er gået bort – altså ikke bare de politisk døde. Jeg kan i Midtjysk Distrikt nævne Folmer, som af en eller anden grund blev kaldt Fylle. På trods af hans beskedne natur var han til det sidste godt rustet ideologisk. Jeg mødte ham ofte på cykelture på Brabrandstien. Nå; men en dag fik jeg altså at vide, at han var død for nogen tid siden. På kollektivets vegne følte jeg en tomhed ved tanken om det sociale samvær vi havde tidligere. Vel, alt var ikke bare godt i gamle dage og heller ikke totalt forkert og tomt nu.

»Takket være livet«

Birgit Unnerup har skrevet en god mindetale om hendes far og vores kammerat Oluf Unnerup i *Arbejderen*. Men ud over de gode ord er der grund til at gøre opmærksom på den betydning, Karen og Oluf har haft med deres gæstfrihed, især da DKP for alvor var truet af opløsning. Da samledes vi – som jeg lidt indbildsk kaldte Partiets Redningskorps – i deres hjem.

Vel er det rigtigt, som Birgit også fremhæver, at Oluf havde ganske bestemte personlige meninger.

Men vi vidste, hvor han stod, i modsætning til den daværende ledelse, som senere har bekræftet, at de ikke ville DKP noget godt. Når mistilliden er så stor, lærer man hvad tillid betyder. Minder betyder ikke bare, at man hengiver sig; men især betyder minder, at vi forsætter den kamp vore forgængere sluttede med.

Minderne fra Langeland og Strynø bør mane til samling og til kamp mod splittelse.

PederPedersen
Midtjysk

NU
MED NYT DESIGN
OG DAGLIGE
2. SEKTIONER!

Prøv et abonnement på Danmarks eneste røde dagblad. Nyheder og baggrund med en klar klassevinkel fra indland og udland - fem dage om ugen.

Prøv Arbejderen
3 uger gratis
eller forær den til en ven!

arbejderen.dk/3-uger
 abo@arbejderen.dk
 3535 1787

Arbejderen

Breve fra fængslet

Breve fra fængslet er en sød lille bog på 107 sider (siderne 9-115). Indholdet er præget af Rosa Luxemburgs hensyn til modtageren Sonja Liebknecht (og formentlig også af hensynet til censuren). Brevene er næsten så apolitiske, som det er meneskeligt muligt for en politisk interesseret person som Rosa Luxemburg. Hun prøvede at trøste Sonja Liebknecht, hvis mand Karl Liebknecht også var blevet fængslet. Rosa skriver om fugle, insekter, planter, vejret og den slags. Et par steder slipper der dog noget ud, som ikke bare er sukkersødt.

I 1915-1918 var Rosa fængslet i to perioder med et kort ophold på fri fod imellem. Brevene er fra den anden fængselsperiode. Den første var en dom på et års fængsel (18. februar 1915 til 18. februar 1916) for at have opfordret til civil ulydighed. Hun blev arresteret igen 10. juli 1916 og administrativt sat i tidsubegrænset fængsel. Hun blev løsladt 8. november 1918.

Min lidt ukvalificerede fornemmelse er, at Rosa har opmuntrret sig selv ved at skrive opmuntrende breve til Sonja Liebknecht. Det har været påtrængende nødvendigt for Rosa at holde

sig travlt beskæftiget for at overleve sit fængselsliv. Selv det mest venligt administrerede fængsel er stadig et fængsel. Også selv om du kan sende og modtage breve og få dine venner uden for fængslet til at sende dig bøger og tidsskrifter.

I en lomme bag i bogen ligger der en CD, hvor bogen er indtalt. Indtalingen er meget tydelig. Tempoet er roligt uden at være *for* langsomt. Jeg er ikke selv vant til at lytte til lydbøger, så jeg har ingen fornemmelse af, hvordan en lydbogsbruger ville bruge de 37 lydfiler, bogens indhold er spredt på.

Hvis jeg kendte et yngre menneske, der havde modtaget en fængselsdom, så ville jeg overveje at forære ham eller hende denne lille bog som opmuntring.

Jeg har fundet supplerende oplysninger i Elzbieta Ettinger: *Rosa Luxemburg, a life*; 1986.

Terkild Marker

Rosa Luxemburg: *Breve fra fængslet*; Solidaritet 2012. ISBN: 978-87-87603-42-3. 125 kr.

Krisen og den udeblevne systemkritik

Preben Wilhjelm har skrevet et essay, som er blevet udgivet som en lille bog. Bogen er langt hen ad vejen glimrende. Faktisk fortjener den en langt videre udbredelse end de 10 000 eksemplarer fordelt på 5 oplag, der udkom i 2012.

Jeg vil tillade mig at regne Preben Wilhjelm for venstreliberal. Han er efter min mening lidt for glad for kapitalismen. Og mere specifikt er han lidt for glad for liberalismen. Og for markedsmekanismene.

Alligevel kan jeg se, at han har mange af »mine« pointer med i sin kritik af krisehåndteringen. Når jeg skriver »mine«, så er det fordi mange af disse pointer er så indlysende, at rigtig mange intelligente mennesker har indset dem samtidig med mig. Et af disse intelligente mennesker er Preben Wilhjelm.

En af de morsommere detaljer i bogen er Preben Wilhelms kommentar til krisen i 30'erne. Han konstaterer, at det hele startede med tre på hinanden følgende år med fantastisk gode resultater for kornproduktionen i USA og Europa (herunder i de

europæiske dele af Sovjetunionen). Dette burde jo vække glæde og bare føre til fyldte maver. Men nej, det førte til lave kornpriser. Og eftersom bønderne havde afdrag og renter på lån at betale, var de nødt til at sælge af kornet for at kunne betale lånene. Og dét de kunne få for kornet var så ikke i alle tilfælde nok til at betale for lånene med. Tvangsauktioner. Krise.

Lidt overraskende er det, at Preben Wilhjelm trækker Marx ind i billedet – og at han gør det på en i det store og hele fornuftig måde. Enkelte steder er jeg direkte imponeret.

Hvis DKP havde haft en boghandel, så ville jeg have foreslået, at man tog denne bog hjem. Den er bestemt værd at læse. Man skal naturligvis læse bogen kritisk; men hvilken bog kan man tillade sig at læse uden at sætte sit kritiske apparat i sving? Så jo, jeg kan bestemt anbefale den.

Terkild Marker

Preben Wilhjelm: *Krisen og den udeblevne systemkritik*; Forlaget Politisk Revy 2012. Pris 65 kroner. ISBN 978 87 7378 346 7.

Marxismen efter Marx

Denne bog er ikke lige min kop te. Der er flere indlæg, som jeg ikke bryder mig ret meget om; og der er indlæg, som jeg ikke føler mig i stand til at vurdere. Ingen af disse indlæg vil jeg sige ret meget om, da jeg indlysende nok ikke ville kunne skrive noget brugbart om dem.

Bogen indeholder 12 artikler eller kapitler om forskellige marxistisk inspirerede tænkere og/eller strømninger. De er alle velskrevne. Sproget er i de fleste tilfælde levende og glat læseligt.

Den artikel, som jeg er glædest for, er Curt Sørensens stykke om den tyske diskussion i den tid, hvor Anden Internationale

eksisterede. Jeg har selv lige læst en del om Tyskland 1857-1933. Curt Sørensens meget sammentrængte gennemgang af striden mellem strømningerne i SPD var derfor genkendelig; og for mig meget oplysende. Tak for dét.

Curt Sørensen nævner videnskabsfilosoffen Imre Lakatos, som jo var ungarsk kommunist. Uanset, at han formentlig ikke var politisk aktiv i England og formentlig heller ikke medlem af noget politisk parti, så tror jeg ikke, at han nogen sinde afsvor sig kommunismen. Jeg har ikke været tilstrækkelig grundigt igennem dét materiale jeg har om Lakatos' videnskabsfilosofi. Men ud fra dét, jeg har læst af ham, er jeg rimelig sikker på, at vi kan være ham bekendt. Han har skrevet et værk om matematikkens

videnskabelighed, som har en lidt overraskende indfaldsvinkel til emnet, og er i det hele taget en interessant person.

Lige efter Curt Sørensens artikel om tyske forhold følger en tilsvarende artikel om russiske forhold i det samme historiske tidsrum. Jeg tror, at den rimeligvis er lige så god som den om de tyske forhold, men jeg føler mig ikke i stand til at vurdere det.

Jeg har læst Peer Møller Christensens artikel om Mao, maoismen og Kina. Jeg har aldrig orket at læse om dette emne/disse emner. Artiklen er som alle bogens andre artikler velskrevet. Men jeg ved ikke nok til at kunne vurdere indholdet. Jeg kan højst sige, at der ser ud til at være et par interessante pointer.

Den næstsidste artikel i bogen er af Hans-Jørgen Schanz. Af én eller anden grund har jeg set mig gal på ham. Emnet for artiklen er den såkaldte kapitallogik. På trods af min generelle surhed må jeg modstræbende indrømme, at artiklen er god og oplysende. Der er adskillige pointer jeg er fuldstændig enig med Hans-Jørgen Schanz i.

De øvrige artikler vil jeg ikke omtale direkte. Da jeg havde læst 3-4 artikler fik jeg et anfald af raseri og skrev nedenstående fire sure punkter. Jeg ved ikke hvor oplysende de er, men de er altså min ærlige (men meget indirekte) reaktion på indholdet af en række artikler i antologien.

Punkt 1: Hos alle marxister er der et indholdstab eller informationstab mellem vores forestillinger (vores marxisme) og hvad Marx har ment i løbet af sit liv og som delvist er afspejlet i hans tekster. Ingen af os har hele den arvede tekstmasse i hovedet. Vi opererer ud fra et partielt kendskab til denne nedarvede tekstmasse. I det mindste en lille del af forskellene mellem de Marx-inspirerede tænkere kan forklares ud fra dette. Og så er der naturligvis dét alt for indlysende, at vi (selv hvis vi havde haft samtlige tanker Marx har tænkt telepatiske opfanget og nedskrevet i løbet af hans liv af et bundt telepater i treholds-skift) er nødt til at tænke ud over grænserne for hvad Marx har tænkt. Og endelig er der også det historisk begrænsede i dét, Marx har tænkt. Vi lever i et andet århundrede og vi står overfor en bunke forskelle – nogle af dem er rent overfladiske uanset hvor ekstreme de virker – andre ser ubetydelige ud, men er ganske overvældende anderledes. Jeg tror f.eks. at Marx aldrig tænkte på muligheden af en statslig produktionsvirksomhed, hvor merarbejdet ikke blev til profit, men til et alment gode. Altså dét som vampyrpartierne længe har ønsket at omlægge, så de stakkels nødlidende kapitalister kan få lov til at ekspropriere dette merarbejde – og vampyrpartierne foretager faktisk denne omlægning skive for skive efter den gode gamle gennemafprøvede salamimetode.

Punkt 2: Den hegelianske arv hos Marx er til dels en historisk tilfældighed. Hvis vi ser på paralleliteten mellem Marx og Darwin vil vi se, at de begge har foretaget både et opgør med og modtaget en form for positiv belæring fra en religiøs apologetisk tænker. Ud fra dette opgør har de begge konstrueret noget man må kalde en materialistisk historieopfattelse. Hegel og Paley var temmelig forskellige. Darwin og Marx var temmelig forskellige. Ikke desto mindre er der en pæn samling ligheder mellem Darwin og Marx. Jo, deres videnskabelige genstandsområder var forskellige, men der var en række ligheder på tværs af at de opererede i hver deres fagvidenskab.

Punkt 3: Materialisme betyder, at vi ikke anerkender andet end det fysiske. Vi ved, at menneskets sanseprocesser sker i et fysisk sanseapparat i hvert enkelt menneske. Vi ved, at menneskets tankeprocesser sker i et fysisk tænkeapparat i hvert enkelt menneske. I nogle videnskaber abstraherer vi fra (ignorerer vi) disse fysiske apparater; men når vi refererer til sanseprocesser og tankeprocesser, så har vi implicit disse fysiske apparater med. Sansning og tænkning kan kun foregå i sådanne fysiske apparater.

Punkt 4: Vi ignorerer ofte den ukendte mængde af viden om universet, som vi netop *ikke* har. Vor viden er som små øer i et hav af ukendt størrelse. Det ukendte er så uhåndterligt og uhåndgribeligt, at vi tit vælger at ignorere det. Nogle gange kortslutter vi forskellige bidder af viden og foretager falske koblinger mellem dem eller etablerer falske modsætninger som om der ikke var de der afgrunde af uvidenhed imellem vore øer af viden. En lille ø betegnes »fysik«, en anden »sociologi«, en tredje »psykologi« og så fremdeles. Men vi ved også at det hele er fysiske fænomener – også de dele af det, som vi ikke umiddelbart kan forklare fysisk.

Afsluttende vil jeg sige, at bogen som helhed betragtet er ganske glimrende. Jeg tror ikke, at nogen vil lade sig provokere til at læse Marx efter at have læst denne bog. Men jeg tror, at mange læsere vil finde bogen oplysende og tankevækkende.

Terkild Marker

Antologi: *Marxismen efter Marx; Kritisk Teori*, Frydenlund 2013. Pris: 242 kroner. ISBN 978-87-7118-114-2.

Bogen handler om de store forandringer i industrisamfundet.
Er vores tænkning fulgt med udviklingen?

Bogen udkommer den 1.5.2013 og koster 150,- kr.
eks. forsendelse. bestilles på
larsulrik_1@hotmail.com

Martin Andersen Nexø på rejse i syden

Martin Andersen Nexø skrev sin rejsedagbog *Soldage* på baggrund af to rejser i Syden 1894-96 og 1902-1903. Han havde fået tuberkulose i 1893, og denne rejse sydpå gjorde, at han blev rask og fik fornyet styrke til at fortsætte sit forfatterskab.

Det er en rejsebog, som tager læseren med på vandring i Andalusien og mødet med den spanske landalmue. Bogen fænger lige fra starten; det hele er farverigt og gribende fortalt, som kun Nexø kan gøre det.

Bogen er udkommet i en nyere udgave i serien *Danske Klassikere* og redigeret af Henrik Yde. Det er en meget fin udgave, med et glimrende efterskrift og mange henvisninger til de forskellige steder på rejsen. Det er en bog der varmt kan anbefales.

Michael Anchers billede af Nexø er malet 1910 og giver dermed et samtidigt og godt billede af den nyslåede forfatter.

Lars U. Thomsen

Rejsen begyndte i Cadiz, der ligger lige syd for Jerez de la Frontera, og gik over Sevilla, Córdoba, en afstikker til Gibraltar og Marokko. Videre til Granada for at slutte i Guadix i Sierra Nevada, hvor der var forbindelse med natekspressen til Madrid.